

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronici Ditmari Episcopi Merspvrgensis Libri IIX

Thietmarus <Merseburgensis>

Helmestadi[i], 1667

Lib. VI. De Restitutione Episcopatus Merseburgensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11072

CHRONICI
DITMARI EPISCOPI
MERSEBURGII
LIB. VI.

DE RESTITUTIONE EPISCOPATUS
MERSEBURGENSIS.

Best salutiferum intemeratæ virginis partū, con-
summata millenarij linea numeri & in quinto
cardinalis ordinis loco, ac in ejusdem quartæ
initio hebdomadæ in Februario mense qui pur-
gatorius dicitur, clarum mane illuxit seculo, &
Henricus divina gratia rex antecessorum suo-
ram nāvum cupiens emundare, sibique veniam promerere
eternam, dispositis secundum suimet placitum ad hoc perti-
nentibus cunctis, perrexit ad domum suam, ubi se corpora
liter semper solebat reficere, ut ibi desiderato diu alimento
paululum recrearetur in mente: Convocansque ad se omnes
regni primates, dedit Episcopatum sanctæ Mersburgensis
Ecclesiæ Capellano suimet *Vigberto*, cum Archiantistitis
baculo *Tagmonis*, cum quo ipse, quicquid antecessor suus in-
juste de hac auferre præsumit Ecclesia, renovationi ejusdem
arridens reddidit, consentiente hoc *Arnulpho* præsule, *Eido*
quoque & *Hilibrardo* Episcopis, quibus dicecessis illa fuit divi-
sa, ac omni populo applaudente. Ductus mōx cum divina
jubilatione ad sedem suam *Vigbertus*, eodem die ab Archi-
episcopo suimet *Tagmone*, & à confratribus *Hillerico* & *VVigone*, Episc.
cum prædictis coëpiscopis consecratur. Interim *Bolizlavus*
Q. 2 codem

suo furore, & Comitis Henrici instinctu, magnam vim Ba-
variis, omnibusque concivibus suis intulit. Ob hanc cau-
Expeditio sam Rex indicta prius expeditione Milzini fines hostiliter in-
Cæsar is in vasit, & ni superflua nivis effusio celeriter resoluta eum im-
Milzenos. pediret, omnis hæc regio habitatore vastata caruisset. Inde
reversus tristis, *Gunzelino* Marchioni cæterisque patriæ defen-
Bruno ad soribus positis auxiliatur præsidis, ac tunc *Merseburg* veniens,
Ungaros fratrem suum fugisse ad Ungariorum regem veniæ gratiam
profugus. acquirendæ, *Henricum* autem incepti multum pœnituisse, à
fidis intercessoribus ab eo missis comperit. Quorum, & ma-
xime perchari suimet *Tagmonis* & *Bernhardi* Ducis supplica-
tiones, etsi invitus suscipiens, præfato Comiti suimet gratiam
ea ratione indulxit, ut prædium sibi suisque fautoribus & in-
Henricus se colatum redderet, ipsum autem quamdiu voluisset, in custo-
Cæsari per- dia detineret. *Henricus* vero se nimis in omnibus culpabili-
mittit. ter professus, more & habitu pœnitentis Regi se tradidit, e-
jusque iussione ab Archipræsule prædicto in castellam *VVis-*
Cæsaris ex- *ganstein* detruditur, diligenterque à suis militibus die noctu-
peditio lta- que servatur. Interea Rex Italicæ haud immemor injuriæ,
lica. omnes suos fideles ad hanc ulciscendam hortatur, ac instanti
quadragesima ipse eo cum armato milite destinavit pergere.
A *Merseburg* tunc exiens, sancti Mauritijs apud dominum in-
tercessionem itinerisque prosperitatem *Magdeburg* petiit.
Placitum Inde per *Turingia*, Orientalisque fines *Francie* transiens, ad
habere, cc. mitia age. *Ratisbonam* venit, ibique regali habito placito, militi suimer,
re. generoque, *Henrico*, xii Calend. April. Cum omnium laude
Cæsar du- præsentium, cumque hastæ signifera, ducatum dedit. De hinc
catum Ba- Augustanam urbem itinere attingens, à *Sigfrido*, Antistite
variae com- mittit Hen- ejus, honorabiliter introducitur & habetur. Ibi tunc duas
mittit Hen- rico, fratri *Chunegun-* tantum noctes commoratus, Reginæ diligent salutatione
da conju licentiam dedit, ad Saxoniam abeundi, dilecta que eam com-
gis suæ. A- misit *Tagmoni*. Ipse autem cum exercitu progreditur usque ad
vent. lib. 5, locuta
p. 310.

locum, qui *Schanga* dicitur, ubi Dominos *Bruno*, frater Bruno Au-
gustensis E-
piscopus,
frater regis
in gratiam
eius reddit.
Lambert.
anno 1004.

ejus cum Ungaricis intercessoribus Regi præsentatur, & ab eo sibi data gratia misericorditer suscipitur. Evidem ab Archiepiscopo *Tagmone* rogatus ad prædictam civitatem veni, & cum eodem redii. Venimus ad saltum *Geronis*, ibique cum venerabili Abbatissa *Hathui* Palmas solenniter peregrimus. III. feria ad Magdeburg veniens, Cænam Domini, & subsecente dominicæ Resurrectionis solennitatem, ibibem celebavit. Rex autem per multas itineris asperitates ad Tridentem veniens urbem, ibi Palmarum festa colit, & exercitum nimii laboris necessitate afflictum, hac celebri solennitate paululum respirare permisit. Quem adventantem Hardvigg
Hardvigus Rex præsciens, ac multum expavescens, ad mu-
Rex Lon-
nitiones supra memoratas nuncios probatos misit. Ipse gobardo-
autem collectis agminibus in Veronensi planicie considens,
sperabat præsentia præteritis prosperitatibus forsitan respon-
dere. Hunc transitum *Henricus* Rex interclusum, aut vix
aut nequaquam expugnandum, comperit, & aliò se vertens,
cum suis tractat familiaribus, si clusas hinc longè remotas,
Carentanis auxiliantibus, intercipere ullatenus valuerit.
Quod consilio prudenti, quamvis arduum multis videretur,
effectum est. Carentani regalibus jussis illico obtemperan-
tes, in duas dividuntur legiones; Unam, quæ ante ipsum diei
crepusculum montem clusis superpositum, occupabat: alte-
ram quæ jam facto mane ad has expugnandas subsequitur,
audio à præmissis commilitonibus signo tam vehementi, ut
exlatentibus hostium insidiis audiri potuisset. Qui post ter-
gium, ut opinabantur securi, venientibus obviam armati pro-
perant. Sed nostri eos ex latere irruentes alios effugarunt,
quosdam autem præcipitio, & in *Brenti* fluminis inundatio-
ne, compellebant interire. Sicque victores clusas usque ad
regis adventum sollicitè tuebantur. Hoc Rex ab internuntiis

Q. 3

ut au-

us audivit, relicta omnibus impedimentis, optimis satelliti-
bus exceptis, cum magna difficultate eas pertransit, & juxta
littus aquæ suprà memoratæ in quadam grata planicie castra
metatus est, ut ibidem Cœnam Domini, & Chrismatis con-

Banūs.
proscriptio surrectionem, summo operè veneraretur. Interdicta est omnibus per baunum regalem à Palatino Comite fuga, & resi-

stantibus viriliter promittitur consolatio futura. Rex au-
tem in tertia feria aquam transiens prædictam, fixis iterum
tentoriis, requievit, explorantes præstolans solicet, ad que-
rendam Hardvigi hostis conversationem. Qui cum suis

haec tenus in malo unanimis, divinæ pietatis instinctu dividi-
tur: & ab injusto suo plantore auxiliaris manus disjuncta, à

domino coronato regi Henrico securum fuga patefecit in-
gressum. Verona primò eundem suscipiens, exultat in do-

mino, advenisse defensorem patriæ, auctorem verò abiisse to-
tius misericordiæ. Huic occurrit diu expectatus Thiebaldus Mar-

chio cum prædictis auxiliatoribus gaudens tempus advenisse,
quò secretum bonæ voluntatis sibi licet huic aperire.

Tunc Rex tali comitatu Brixenam veniens, ab Archiepiscopo
Ravennati, & ab hujus sedis provisore Ethelberone cum con-

provincialibus suscipitur. Inde Bergomum ab Arnulpho Im-
peratore olim devictam, itinere attingens, Mediolanensem

Archipræsulem, fide sacramentis firmata recepit. Post hæc
Papiam visitans urbem, ab Archiantistite hoc, & à primis il-

lius regionis susceptus, cum admirabili laude ad Ecclesiam
ducitur, & communi electione sublimatus, in solium regale
collocatur. Eademq; die revelatur, qua mutabilitate totius

mundi hujus instabilis cursus in pronum semper volvatur.
Namque inter tot gaudia subito insevit inimica pacis discor-

dia, & à superflui vini ebrietate de vili causa interrupta est mi-
serabiliter fidei connexio & sacramenti. Concives adver-
sus no-

Thiebaldus
Marchio.

fus noviter electum regem armantur, ad palatium properant,
& maximè hi, quibus jus Henrici displicebat, Hardvigi au-
tem relaxatio mulcebat. Clamor ut à rege auditur, quid hoc
esset, explorare citius ab eo jubetur. Cui protinus responde-
tur, plebeios furore subitaneo inflammatos, & servi presum-
ptione animatos, hanc commotionem primitus incepisse, ceteros
quoq; omnes in detrimentum sui vel dedecus convenisse. Quos
jam irrumptentes Heribertus, Agrippinæ provisor egregius,
sedare conatus, ut de fenestra causam tantæ invasionis inqui-
rit, lapidum imbre & sagittarum infusione retruditur. Pala-
tium autem ab hostibus graviter impugnatum, à domesticis
regis, facile numerandis, viriliter defensum est. Divisis
etenim plura necessaria nostris, major excrevit inimicis.
Tandem audito clamoris immensi strepitu, nostri gregatim
ad regem properant, hostesque adhuc insanentes paululum
expellunt. Sed imminente jam nocte sagittis atque lapidi-
bus obviis tardantur. Quæ ad providenda urbis tuac * in-
cendunt mœnia. Nostri autem, qui foris erant, urbis pro-
pugnacula fortiter ascendunt, quibus hi sic melius resiste-
bant. Ibi tum quidam egregius invenis, Gisilbertus nomi-
ne, frater Reginæ, à Longobardis vulneratus, opperit, & con-
sociorum tristitiam vehementer adauxit. Quem *Vulferam*
miles, n medium agmen profiliens, unumque ex his per gá-
leam usque in jugulum feriens, securus vindicavit. Sic al-
ternando quietem cunctis amicam, belli asperitate muta-
bant. Nonnullos ex hostibus, quos vi capiebant nostri, vi-
vos regi præsentabant. Subito ibidem una domus, quæ
nostros tuebatur defatigatos, à Longobardis incensa ruit, ac
eos nulla spei certitudine potitos alacriores bello reddidit.
Interim Alemanni cum Francis & Luthariensibus tandem
hæc mala rescientibus, fractis intrantes muris, in tantum
conscives persecuti sunt, ut è munitione domorum suarum

Miserandū nec unus egredi præsumeret. Harum summitate hi nostros
 Peppe in-jaculis gravantes immissis, incendio perierunt illato. Diffi-
 cendum.
 1004. Lāb. cile est cuiquam ad enarrandum, quanta ibidem strages di-
 Schaffa, versis efficitur modis. Milites regis tum victores sine ulla
 offensione spoliis interemptorum utuntur. Hoc miserabili
 aspectu Rex motus, & ut residuis parcerent, firmiter præcipi-
 ens, se ad munitionem sancti Petri contulit, hostibusque ve-
 niā suppliciter implorantibus misericorditer indulxit. Tunc
 absentes quique accepta regis victoria, aut ipsi veniunt, ut ta-
 lia declinarent, aut obsides mittunt, fidem, auxilium & sub-
 jectionis debitum regi promittentes. Sedatis tunc *Papia* ca-
 lamitatibus, Rex ad pontem longum venit, Longobardo-
 rumque residuum agmen per manus suscipit, habitoque ibi-
 dem cum omnibus eloquio, rebusque maximis prudenter
 ordinatis, *Mediolanum*, sanctissimi Præsulis Ambrosii amore
 petiit, moxque ad prata prædicti pontis reversus præsentem
 populum, de subito ejus conquerentem discessu, promissa
 celeri suūmet reversione, cæterisque consolationibus mul-
 Redirus
 Cæsar in tis placavit. Insistenteam verò tunc *Pentecostes* solennita-
 Germani- tem, in loco qui *Grommo* vocatur, celebrat. Inde tum
 am, procedens, *Thuseos* sibi obviantes in consortium sibi fir-
 miter servientium suscipit. De hinc patriam revisere festi-
 Hermann⁹ nans, *Alemannia* fines, nuper à Ducis *Hermann* solatio priva-
 puer fuc-
 tos, filioque ejus, & æquivoco, adhuc puerulo, deditos ad
 eedit patri regendum & confirmandum, invadit. Inde in *Alsacia* po-
 Chronic.
 August. ad excolit nativitatem. In cuius vigilia quæ dominus per eum
 1004 fecit mirabilia, non sunt mihi prætereunda: quia hæc piis ad
 delectationem, reprobis autem ad terrorē dicuntur. Do-
 mus, in qua Rex populo legis Justitiam dabat, subito cecidit,
 unduntaxat presbytero nocens, cum domina excommuni-
 cati injusta scedula commoranti. Ille præ cæteris in hoc cri-
 mine

mine culpabilis, morte sua, prius contractis cruribus luit poenam commissi facinoris. Quam dulcia piorum gesta ad ædificationem animæ ipsi legimus, & ab alijs visu ac auditu dicimus? & tamen obdurato corde miseri desipimus, nec amovemur inolita nequitia certis malorum poenis, neque delectamur inæstimabilibus justorum præmiis. Hinc Rex discedens, sancti Martini Præsulis limen Magontiae supplex adiit, ibique Natale Apostolorum venerabiliter coluit. Post hæc per Franciam Orientalem iterfaciens, Saxoniam, ut sæpe professus est, securitatis ac totius ubertatis quasi florigeram paradisi anam, revisit. Ibi tunc diu reconditum Zeli latitantis arcandum simplici corde evomuit, & ad compescendam Bolislavi arrogantis sævitiam, omnibus in sua ditione Christo sibique fidelibus expeditionem Augusto jam mediante indixit. Statuto igitur termino, in Merseburg exercitus fit collectio, ac in hostem tandem secreta promotio. Assimulato namque in Poloniam itinere naves glomerantur, ut facta suorum benevolentia non fieret inimico circumcundi propalatio ulla. Interim magna imbrum effusione in transcendis fluminibus exercitui ineffabilis fit retardatio, & cum minimè quis hoc coniicere potuit, in Bozemiam Rex celeriter porrexit. Hujus adventum leorugiens cauda subsequenti impedire satagens, in sylva, quæ Miriquidri dicitur, montem quandam cum sagittariis, prorsus intercluso omniaditu, firmat. Rex autem id comperiens, præmissis clam loricatis militibus electis, hostibus invitis, arduam irrupere viam, facilem subsequentibus, parantes callem. Inter hæc Bolislavo in una dierum coenante, unus ex nostris, capellanus Reinberni, Præsulis sui, de adventu nostri exercitus loquitur, & ab eo mox auditus, quid diceret, rogatur. Cui responsa referenti, tum insit: *Si repeatent ut ranae, non possent adhuc advenisse.* Et verum est hoc, ni aspirasset regi divina pietas, & hunc non inflasset superbæ magna.

Saxonia
Paradiso
confertur,

Expeditio
Cæsaris in
Bolislaū,
Polonum.

Jaromirus
exul.

magnanimitas, non provenisset nobis tam subito victoriae prosperitas. Adjuvit etiam regem exulis Jaromiri, qui *firma pax* interpretatur, comitatus, & adoptatus ejusdem adventus Boemorum delinivit agmen. Horum consultu & vocatione regi introitus patescit, & in ipsa regionis istius janua unum castellum sua eidem sponte reddidit. Rex propter Bavarios nondum adventantes tardato paululum itinere, ad urbem *Satzi* dictam venit, & concives hos portas sibi illico aperiennes, & Polenos intus praesidio positos occidentes suimet cognovit amicos. Videns Rex tantam stragam, commovetur, & superstites in una præcepit Ecclesia retrudi. Adest etiam, qui *Bolizlavum* à conprovincialibus esse interemptum pro certo referret. Lætantur in domino familiares regis, corruptique tristantur fautores adulterini Ducis. Hi invicem mussantes ex injusti cordis sui secretario hoc evomuere mendacium: Si Rex unquam in bona securitate consisteret, se tunc ad nihilum valere, multaque ab eo pati contraria, debere. Propter hoc latente igniculo sub cinere in hoc itinere, ac postea sèpissimè, Regi suo cunctorum hostem fideliū, brutis pejores animalibus, præposuerunt, ignorantes, quòd ab eorum fraude vicarium suimet in terris Dominus pater ingenitus, speculato desuper, liberaturus erat è cœlis. Tunc Jaromirus jussu regis cum optimis militibus ex nostris, ac cum incolis sibi ad harentibus, ad capiendum seu occidendum serpentem venenosum *Pragam* præmittitur. Quem præoccupantes nuntii præscriptorum, rem ordine pandunt Bolizlavo, de tali periculo prius securo. Hic legatione tali commonitus, clam se præparavit, & subsequenti nocte jam mediante, audiens in urbe proxima, quæ *Vvissegradi* dicitur, campanas, cives ad bellum sonitu hortantes, cum prima legione exivit, & partiam fugiendo revisit. Quem Zobissaus, frater Athelberti præsulis, & Christi martyris, subsecutus, in ponte

Cæsar Dei
in terris.
vicarius.

Boleslai:
Poloni:
fuga.

ponte vulneratus opeuit, & magnum hostibus gaudium,
suis autem luctum ineffabilem reliquit. Crastina autem die
Iarimirus adveniens, populis jura veniamque commissi po-^{Jaromirus}
scenibus ante portam dedit, illicoque intromissus, pristinis recuperat,^{Bohemiam}
honoribus magna jucunditate inthronizatur, ac tunc de-
positis vilibus indumentis preciosioribus ornatur. Huicibi-
tum præsentatur, quicquid unusquisque militum hosti fugi-
tivo vel occiso spoliorum abstulit. Muneribus idem delecta-
tus plurimis, ad *VVissigradi* introducitur, ibidemque in do-
minum exclamat. Regis indulgentia & secum hucusque
perseverantibus diu elaboratum permisit bravium. Con-
fluit undique secus tam vulgi quam senorum ineffabilis tur-
ba, ad gratiam novi Ducis percipiendam, & ad præstolan-
dum gloriosi regis accessum. Hic tandem adveniens ab An-
tistite *Thieddago* & à Duce *Iarimiro* cum immenso cleri to-
tiusque populi triudio suscipitur, & ad Ecclesiam sancti Ge-
orgii deducitur. Cunctis mox dignitatibus à rege honora-
tur *Iarimirus* paternis, convocatis indigenis eoram omnibus.
Sed cum ibi sanctæ Domini genitricis ortum omni celebrem
mundo Rex veneraretur, *Godescalcus*, sanctæ Frisingensis Ec-
clesiæ venerabilis pastor, nomen cum re * possidens, mis * Gode-
sam canere, ac populos instituere ab eo præcipitur, ac ab ^{schaik, ser-}
Episcopo sedis illius, permittitur: Perfecto tum Euangeliō, idem ac
præsentes idem admonet de timore divino, & de conservando ^{Gus Des.} ^{Theodou-}
geminæ dilectionis vinculo, de obedientia domini, subli-
miorumque honore potestatum, & ad ultimum regem sua-
viter aggreditur, ut semet agnoscere, & omnia quæ à primis
vitæ hujus cunabulis usque ad hoc tempus honoris alicujus,
aut commoditatis, unquam percepit, largitate divinæ potius,
quam suis meritis ascribere voluisse. Insuper misericordiæ
mentionem fecit, quæ unicum est salutis præsidium, vene-
rabile fidei ornamentum, & magnorum remissio peccatorum.

In cuius opere servando unicuique Christo fidelium tria sunt semper optanda, posse & velle ac perficere: Quæ cum à cunctis sint adimplenda, ab his maximè, qui nullum lèdentes, sibi avert similia, ad non recompensare, ut & acceptabile ab his domino votum fiat, ex corde debet unumquodque largiri, & cunctis debitoribus remitti, ne mali vice servi diris astringantur tormentis. Et his concludens, re, inquiens, obiector per nomen & amorem ejus, qui suo debitori decem milia talentorum, id est, Iudeis recutitis suorum transgressionem preceptorum indulxit, Henrici quondam Marchionis, nunc autem, ussero vere punitis, senior Charissime, miserearis, vincula solvas, & gratiam dones, ut eo liberiori animo hodie dominum interpelles: dimitte nobis debit a nostras, &c. Hac Rex exhortatione lacrymabiliter profusa, placatus, sic se facturum firmiter spospondit, & post hæc domum veniens, misericorditer adimplevit.

Henricus è
vinculis di-
missus.

Statutis ibidem tunc omnibus, Bavarios domum remisit. Ipse verò cum Boiemorum Duce novo Milzienos, qui tum sibi fuere proximi, terminos, per ineffabilem itineris difficultatem adiens, Budissinam urbem possedit. Sed cum in una dierum unumquemq; suimet fidelius ad expugnandam eandem incitaret, ab uno sagittariorum è propugnaculis, ni divina custodiretur providentia, vulnera improviso cæderetur.

Budissina
obessa.

Quod illi, qui secus se stabant proximus, nocuit, & propositum inimici in alio peregit. Rex autem elevato ad dominum corde supplici, hunc laudat, qui solitam pietatis vigilantiam sibi immerito revelavit. Urbs verò præfata igne jam ad portato combusta jaceret, ni hoc Guncelini Marchionis jussio infausta prohiberet. Vulnerantur invicem multi, & nonnulli perempti sunt. Ex nostris autem unus nobilis & genere & virili conversatione, Hemuz a nomine, cùm urbanos erubet certamine provocatos, penè usque ad muros insequeretur, molaris dimidio lagidis per galcatum caput prostratus,

Gunceli-
nus Mar-
chio.

stratus, ab inimicis insultantibus in urbem mortuus trahi-
 tur. Hujus cadaver Henricus Comes, frater meus, cuius
 miles fuit, pretio comparatum ad patriam reduxit. Alter
 verò qui ob assiduum venationis exercitium indomitus *Tom. ii.*
 mo vocabatur, dum in *Sprevva* flumine hostibus fortiter re-
 sistit, torrentum lubricatione lapidum corruit, optimaque
 diu protectus lorica, tardo tandem vulnera, proli dolor, op-
 petiit. Hunc unus ex suis satellitibus, ne aliquo deduceres-
 tur cùm prohibere tentaret, cuspidē perfoſſus, ſuper eum
 corruit. Prædicta bellī asperitate jam penē devicta, jubente
 per nuntium ſuimet *Bolislavo*, regiæ potestati urbs ſalvis
 defenſoribus traditur, præſidioque novo munitur. Post
 hæc Rex cum exercitu, itinere ac inedia jam defatigato, do-
 cum rediit, Marchiones ubi cunque opus fuit, ſolitis adju-
 vans admuniculis. Hic cùm ſe in *Merſeburg* optatae quieti
 indulgeret, *Esiconem* venerandum Comitem longa infirmi-
 tate vexatum, vitam hanc in *Lipſie* finiſſe competit. Hujus
 corpus adveniens ipſe fuſcepit, & honorifice ſepeliti juxta Ec-
 clesiam sancti Johannis Baptiſtæ in ſeptentrionali parte præ-
 cepit, pro cuius animæ remedio quoddam ejusdem prædium,
Vppusan nominatum, cùm candelabris duobus argenteis, al-
 tari sancto & confratribus, ibidem domino famulantibus, de-
 dit. In ſuper *VVigberto* Antifti mercatores & Judæos, à
Gifilero primitus acquiſitos, ac diu commutatos, reddidit.
 Comitatum ſuper *Merſeburg*, & beneficium adhuc perti-
 nens, *Burchardo*, & ſuper quatuor urbes, juxta *Aildam* flu-
 vium poſtas, *Thiedberno* beneficium confeſſit. Omne au-
 tem prædium ſibi iudicio retinuit. *Henricum* Comitem à
 eufodia abſolutum cum gratia abire præcepit. Sicut sanctæ
 mattis Ecclesiæ prospera ſpirituali ejusdem proli ad augen-
 tam Chriſti gloriam ſunt proloquenda, ita ejusdem detri-
 menta ad coniunctionem provocandam huic ſunt enae-
 randa.

Henricus
 Comes fra-
 ter Dicma-

Burchardus
 dedita.

Esiconis
 Merſebur-
 gii moris

Comitatus
 Merſeburg
 Burchardo
 concessus.

Padebor-
næ incen-
dium.

randa. Quia hæc unanimi lætitia, ista autem mœstitia pari
conquerenda, & molli patientia sunt ab hac sufferenda. In
Pathebrunnum, monasterium & omnis ejusdem apparatus,
flamma, nostræ iniquitatis ultrix, consumens, multorum corda

Dortman-
de.

Synodus
Tremoni-
ensis. anno
1005.

fidelium commovit, quæ amor divinæ remunerationis ad re-
novanda communiter accedit. Posita est etiam in loco, qui
Throtmuni dicitur, magna synodus, ubi Rex Coëpiscopis,
præsentibusque cunctis, plurima questus est sanctæ Ecclesiæ
convenientia, & communi corundem consilio hæc statuit
gravem peccatorum suimet sarcinam relevari. Anno domi-
nicæ incarnationis M. V. Anno autem domini *Henrici Se-
cundi* regnantis quarto in die Non. Julij.

Deest decretum Synodi Tremoniensis.

Expeditio
in Boles-
laum Po-
lon.

Ordinatis legionibus, Rex inde progreditur, & Regina cele-
riter reversa optatum dilecti senioris sui in Saxonia sollicitè
præstolabatur adventum. Exercitum autem nostrum cum
prosperitate ad locum, qui *Dobraluh* dicitur, in pago *Luzici*
venientem, *Henricus* & *Iaromirus* Duces ad supplementum e-
jusdem cum suis properantes, lætificant, majoreque consilij
ac fortitudinis speraborant. Hic Ducibus corruptis, & sua
defendere cupientibus, per solitudines paludesque circum-
ductus, admodum gravatur, & ne citò ad hostem lædendum
perveniret, in vido eorum malignitate tardatur. Inde pro-
vinciam *Nice* vocatam itinere attingentes juxta *Sprevvam* flu-
vium castra metatus est. Hinc cùm hostem exlatere abdito
nocentem *Thiebernus* miles egregius comperiret, ob laudem
sibi specialiter usurpandam, optimos è consociis clanculum
eligiendi convocans, eum dolo intercipere tentat. Qui satis
providus, ut sic melius sequentes læderet, inter lignorum
condensitatem jacentium fugit, & sagittis, quibus maximè
defenduntur, more solito remissis, primò hunc, posteaque

Bernhar-

Bernhardum, Iſin & Bennonem, Arnulphi Præſulis inclytos fa-
tellites, cum aliis commilitonibus multis, viii. Id. Septem-
bris, in cautos prostravit, & dispoliavit. Ob hæc Rex cum
omni suimet comitatu dolore concutitur & ob hoc *Bolizla-*
vus doluisse à non nullis veracibus perhibetur. Post hæc
Luitici nostris pridie quād ad Oderam fluvium venirent, so.
tiantur, Deos suimet præcedentes subsecuti. Quamvis au- *Henrici*
tem de his aliquid dicere perhorrescam, tamen ut scias, le- *Cæsaris*
ctor amate, vanam eorum superstitionem, inanioremque po-
puli istius executionem, qui sint vel unde huc venerint stri-
ctim enodabo. Est urbs quædam in pago Redariorum
Riedegast nomine, tricornis, ac tres in se continens portas,
quam undique sylva, ab incolis intacta & venerabilis, cir-
cundat magna: Duæ ejusdem portæ cunctis introeuntibus
patent: Tertia, quæ Orientem respicit, & minima est, tra-
mitem & mare juxta positum, & visu nimis horribile, mon-
strat. In eadem nil nisi fanum est de ligno artificiosè com-
positum, quod pro basibus diversarum sustentatur cornibus
bestiarum. Hujus parietes variæ deorum dearumque ima-
gines mirificè insculptæ, ut cernentibus videtur, exterius or-
nant. Interius autem Dii stant manufacti, singulis nominis
insculptis galeis atque loricis terribiliter vestiti, quorum
primas *Luarasci* dicitur, & præ cæteris à cunctis gentilibus
honoratur & colitur. Vexilla quoque eorum nisi ad expe- *Barbaro*
ditionis necessaria, & tunc per pedites, hinc nullatenus mo-
ventur. Adhæc curiosè tuenda ministri sunt specialiter ab
indigenis constituti, qui cùm huc idolis immolare, seu iram
eorundem placare convenient, sedent hi duntaxat, cæteris
stantibus, & invicem clanculum mussantes terram cum tre-
more infodiunt, quò sortibus emissis, rerum certitudinem
dubiarum perquirant. Quibus finitis, cespite viridi eas ope-
nientes, equum, qui maximus inter alios habetur, & ut sacer-
ab his

ab his veneratur, super fixas in terram duorum cuspides ha-
stilium, inter se transmissorum supplici obsequio ducunt,
& præmissis sortibus, quibus id explicavere, prius per hunc
quasi divinum, denuo augurantur, & si in duabus his rebus
par omnium appetet, factis completur: sin autem, à tristi-
bus populis hoc prorsus omittitur. Testatur idem antiqui-
tas errore delusa vario, si quando his seu à longe, rebellio-
nis asperitas immineat, ut è mari prædicto aper magnus, &
candido dente è spumis lucescente, exeat, seque in volutabro
delectatum terribili quassatione multis ostendat. Quot re-
giones sunt in his partibus, tot templa habentur, & simulacra

*Urbs Rie- dæmonum singula, ab infidelibus coluntur, inter quæ civitas
degast, for- supra memorata * principalem tenet monarchiam. Hanc
te eodem cum Reth- ad bellum properantes salutant, illam prospere redeentes
ra, Redari muneribus debitibus honorant, & quæ placabilis hostia diis of-
orū vul- ferri à ministris debeat, per sortes, ac perequum, sicut præfa-
gatissima j urbe, in tus sum, diligenter inquiritur. Hominum ac sanguine pe-
quatemplū cudem ineffabilis horum furor mitigatur. His autem omni-
fuit dæmo- bus, qui communiter Luitici vocantur, dominus specialiter
nibus ma- non præsidet ullus. Unanimi consilio ad placitum suimet
gnūm, quo rūm priu necessaria discutientes, in rebus efficiendis omnes concor-
ceps Redi dant. Si quis vero ex conprovincialibus in placito his con-
gast, ut scri- tradicit, fustibus verberatur, & si fornicatus palam resistit,
bit Adam. Brem. p. 48. aut omnia incendio & continua deprædatione perdit, aut in
Vid & Hel eorum præsentia pro qualitate sua, pecuniæ persolvit quanti-
moldū lib tatem debitæ. Infideles ipsi & mutabiles, immutabilitatem
y. & quæ ibi cōcessit ac magnam exigunt ab aliis fidem. Pacem abraso crine su-
Cl. Banger premo, & cum gramine, datisque affirmant dextris. Ad hanc
tus p. 126. Erpold. autem perturbandam facile pecunia corrumpuntur. Hi mi-
Lindēbrog lites quondam seryi, nostrisque iniquitatibus tunc liberi,
in Histor. tali comitatu ad regem auxiliandum proficiscuntur. Eorum
Caroli M. p. 78. b. cum cultu, Lector, consortia fugias, divinarum mandata
scriptu-

scripturarum auscultando adimple & fidem, quam Athana- ^{Symbolū}
sus profitebatur Episcopus, discens, memoriterque retinens,
hæc, quæ supra memoravi, nil esse probabis veraciter. Inde ^{Athanasiū.}
mox imparibus Ducibus inæquales turmæ usque ad Oderam ^{Odera &}
fluvium provenientes, fixerunt tentoria juxta amnem, qui vii.
Bober dicitur Slayonicè, Castor, Latinè. Quos Bolislauus mu-
nitis littoribus præfati fluminis, cum exercitu grandi in Crozno
sedens, ullo modo transire, prohibuit. Sed cum Rex VII.
dies ibidem moratus naves atque pontes pararet, divinus
respectus missis speculatoribus suis vadum ostendit optimum.
Quem sex legiones in ipso diei crepusculo iussu regis intran-
tes, incolumes eo fruuntur. Quod eminus agnoscens Bo-
lislavi custodes, triste nuncium ac incredibile seniori suimet ^{Boleslai}
celeriter detulerunt. Hic tandem per tres vel amplius lega- fuga.
tos certus effectus, amotis properè castris, ipse cum suis plu-
tibus ibidem relictis rebus fugit. Id Rex cuī suis caute
considerans, Christo laudes cum clero & omni populo alta
voce cecinit, & cum securitate flumen pertransiit. Hi autem
qui præcesserunt, cùm Luitios diu tardantes expectarent,
evenit, ut hostes in tentoriis improvisos opprimerent. Quos
nostrī alacriter insequuti, velut fugaces cervos perse qui cùm
non valerent, ad consocios revertuntur. Profectus est inde ^{Mezerizi}
Rex, & usque ad Abbatiam, quæ Mezerici dicitur, perveni- ^{Abbatia.}
ens, annualem tibi Thebaica legions festivitatem, qua maxi-
ma tunc veneratione potuit, complere studuit, & ne monaste-
rium hoc, ac absentium mansiones Monachorum, aliquam
à suis pateretur molestiam, studuit prohibere. De hinc ho-
stem in nulla suimet urbium pernoctare præsumptam, pro-
xima quæque vastando persequitur, & non longius quam duo
millaria ab urbe Posnani, rogatus à suis primatibus, consedit.
Exercitus autem in colligendis frugibus, cæterisque rebus
necessariis divisus, magnum ab insidiantibus inimicis susti-
nuit

nuit damnum. Interim per fidos intercessores, regis gratiam Boleslaus Bolizlavus petiit, & exaudiri mox promeruit. Tagmo pacem petiit & impetrat, Archiepiscopus cum aliis familiaribus regis ad civitatem praedictam, à Bolizlavo rogatus, venit, & cum juramentis, ac commendationibus condignis firma pacis foedera apud eundem pepigit. Læti tunc revertuntur nostri, quia itineris longitudine & nimia fame cum inter mixta belli asperitate magnum sufferebant laborem. Post hæc Rex in nostris partibus erutis totius nequitiae auctoribus, optatæ securitatis prospera solidare summopere nititur, & Brunonem inclytum satellitem in Merseburg, à Slavis autem optimos Borisen & Nescæ turbam muschlen, cum cæteris fautoribus, in VVelereslevo laqueo suspendi præcepit. Sæpè cum Slavis in VViribeni juxta Albitum positam, conventione habita, nolentibus seu volentibus his necessaria regni suimet tractavit atque potenter finivit. Arnaburch prius devastatam, ob defensionem patriæ renovavit: quæque diu hinc injustè ablata erant restituit. Syndicali judicio injustas fieri nuptias, Christianosque gentilibus venundari, præsens ipse canonica & autoritate Apostolica prohibuit, Dominique justitiam spernentes, spirituali mucrone interfici præcepit. Interea Balduinum Ducem ventus & rerum affluentia, ac mala iniquorum inflatio ad. anæ uibz versus Regem armavit, & Valentinam urbem possidere, possumlibera, testatique suimet subdere, suasit. Quod Rex ubi primum in marchia comperit, ipse cum suis militaribus accedens, cripere eandem Francæ & assidua pugnatione tentavit, & nil proficiens, abiit, expeditio Lotharin. Id. tationem suam in proxima æstate super Balduinum fieri Orient. Ibid, & similibus & Occidentalibus firmiter indicens. Advenit optagebert. ad tnm tempus, exercitus grandis colligitur, & à Rege cum coan. 1006. Expeditiō dem ad Scellam fluvium pervenitur. Ibi se Baldinus armato Cæsaris in milite præsentans, transitum regi prohibere frustatoria spe Balduinū. Scaldis s. nititur, sed prudenti consilio quorundam nostri navibus alio laten;

Iantenter transvecti, ejusdem nimiam præsumptionem, ex improviso irruentes, confundunt. Fugiente eo, Rex in Christo victore lætatur, flumen transgreditur, vicinitatemque contiguam populatur. Cum autem ad Abbatiam, quæ *Gent* Gandarum
castrum,
Sigeberto. dicitut, veniret, à confratribus illius Ecclesie suscepitus, loco *Imperator* Valentini- eidem, & bonis appertinentibus cunctis pepercit. Tandem *anos* Bal- *Vale-* duino Co- veniam impetrat, & non longè post per manus regis *Vale-* miti bene- *corn* & prænominatam urbem in beneficium adipiscitur. Pa- *ficiavit, et* etiam Wa- cificatis tunc partibus his, generale concilium in *Francfort* à *lachras ad-* rege ponitur, & hoc ab omnibus Cisalpinis antistibus visita- *dit. Sigeb,* an, 1007. tur. Causam verò præcedentem lector auribus accipe. Rex à puero quandam suimet civitatem *Bavenberg* nomine, in *Bavenberg* à Cæsar orientali Francia sitam, unicè dilectam præ ceteris excoluit, & uxore ducta eandem ei in dotem dedit. Postquam autem *Cæsar ibi-* ad regni curam divina miseratione promotus, semper tacita *dem novā* mente ibidem Episcopatum construere gestit, sed quia, ut *extruvit* *Ecclesiā.* *Flaccus* testatur, dimidium facti, qui bene cepit, habet, novam ibi inchoat Ecclesiam cum cryptis duabus, & perficit. Omnia autem quæ ad divinum pertinuere ministerium paulatim congregans, *Henricum Winciburgensem* Episcopum, sibi multum familiarem, ut proposito animi suimet aspirare voluisse, parochiamque in pago, qui à *Radinza* fluvio nomen sortitur positam, concedere sibi concambio vendicādam, sæpe rogavit. Dilecti senioris justas petitiones Præsul benignè suscipiens, ea ratione consensit, ut pallium suæ permittens Ecclesie, *Papebergensem* sibi subderet pastorem, hocquæ *Henrici* baculo suimet regi dato, & quodam prædio pro commutatione præfata tradito, clam firmavit. Cùm verò se Archiprælulatum nullatenus adipisci posse sentiret, promissa complere renuens, ad concilium vocatus supra memoratum *Co ei 3-* *venire* voluit. Confidentibus ibidem ordine Archiepiscopis *ru " Fran-* *CHM* *fordēs,*

cum omnibus suimet suffraganeis, Rex humo tenuis proster-
 nitur, & à *VVillegio* antistite, in cuius dioecesi synodus habe-
 batur, elevatus, cunctis præsentibus talia fatur: Ob recom-
 & oratio. pensionem futuram Christum hæredem elegi: quia in sobole acqui-
 renda nulla spes remanet mihi. Et quod præcipuum habui, me-
 ipsum cum modo acquisitis seu acquirendis in sacrificium patri in-
 genito jam dudum secreto mentis obtuli. Episcopatum in Raven-
 berga cum licentia antistititis meis facere hactenus concupivi, & ho-
 die perficere volo desiderium. Ob hoc serenissimam vestimenta
 inter pello pietatem, ne absentia ejus, qui per me voluit obtainere,
 quod mihi non licuit huic concedere, propositum voluntatis, mea
 queat impedire, cum in baculo ejus mutua confirmationis signo
 clarescat, hunc non proper dominum sed ob dignitatis nullatenus
 adipiscenda dolorem fuisse. Moveat omnium corda præsen-
 tium, quod per ambitionem suam sanctæ matris Ecclesie augmen-
 tum annullare, cum nugigerula legatione presumit. Ad hac
 firmiter constituenda, contextus mea præsentis, & unici fratris,
 & cohæredis mei, larga benignitas aspirat, & sibi placita adim-
 plemente his me eadem restituere utiq; procerio sciat. Si quando
 autem Episcopus ventre, & promissa dignatur, suscipere, paratum
 me ad omne quod vobis bonum viderur, procul dubio inveniet. Fi-
 nitis talibus alloquiis, Bernigerus Antistitis Henrici capella-
 nus, surrexit, propter timorem regis seniorem suum hic non ve-
 nisse, & detrimentum Ecclesie, sibi à Domino commissa, in aliquo
 fieri, nunquam laudasse, testatur, & obsecrat cunctos præ-
 sentes per Christi amorem, ne talia fieri absente eo futurum
 sibi in exemplum paterentur. Privilegia ejusdem ibi alta voce
 Episcopa- recitantur. Inter hæc quotiens Rex anxiām judicum sen-
 ius Baben- tentiam nutare perspexit, toties prostratus humiliatur. Tan-
 begensis ab Henrico dem Archiantistite *VVillegio*, quid de his faciendam foret ju-
 z. ge' con. dic o periculanti, Tagmo primus respondit, hæc tunc secun-
 ditur & dum regis eloquium legaliter fieri posse. Cunctis præsentibus
 Iberhar. ejus

ejus sermonem tunc affirmaribus, & subscriptis, *Eber* dus ibi Episcopus of-
hardo tunc Cancellario, cura pastoralis à tege committitur, dinatur.
 & hic à præfato Archipræsule eodem die consecretur. Post Post Hermi. Cō-
tract. & Ma-
rianus Sco-
tus ad ann. 1007.
 hæc autem *Henricus* antistes auxilio confratris *Hiriberti*, re-
 gis gratiam & ad impletionem sibi placitam acquisivit. Sed
 quia raro illucescit serenitas, quam non sequatur caliginosæ
 nubis obscuritas, Regi Pascha Ratisbonæ celebranti de *Luiti-*
 cis & ab his, qui à civitate magna *Liubni* dicta missi fuerant,
 & à *Janmire* Duce *Bolizlavum* multa sibi contraria moliri cu-
 pientem, afferebant, seque ad hæc perficienda verbis ac pe-
 cunia ab eodem introduci affirmabant. Intimabant quoque
 ei, si hunc amplius in pace & gratia suimet haberet, ut servi-
 tutem eorum firmiter non teneret. Hæc Rex cum suis Prin-
 cipibus caute considerans, diversaque ab his consilii responso
 percipiens, itaque voluntati eorum in hoc consensit, quod
 generum suimet *Hermannum* illo mittens, condicta pacis
 foedera interdiceret. Quam legationem ab internunciis
Bolizlavus compriens, præfatum Comitem, quamvis ad se
 sapius invitatum, non bene suscipit, & percepta ab ea narra-
 tione, in multis se excusat: *Sciat, inquiens, testis omnium* Hermannus
Comes fe-
cialis ad
bellum illi
denunci-
andum ab-
legatur.
Christus, quicquid deinceps facturus sum, *invitus implebo*. Post
 hæc collecto exercitu, pagum, qui *Morezini* dicitur juxta
Magdeburg jacentem, populatur, & fraternitatem, quam in
 Christo cum Parthenopolitanis prius conjunxerat, hostili
 asperitate disruptit. Inde ad urbem, quæ *Zerbesta* dicitur, *Zerbst*
 veniens, urbano terrorre gravi & hortatu dulci devictos se-
 cum vehebat. Hoc totum nostri competentes tardè venie-
 bant, ac morosius eos insequebantur. Horum primicerius
 fuit, *Tagmo* Archiepiscopus, & hæc omnia prius sciens non
 bene providebat. Fui hinc equidem cum illo, & cum nos o-
 mnes ad locum qui *Juterbock* appellabatur, *venissimus*, *visum* juterbock,
 est sapientissimis, non esse consilium, hostes tam parva mul-

§ 3

titudine

Budissima obiepta & capta.

titudine prosequendos, & reversi sumus, *Bolislavus* autem *Luzici, Zara & Selpuli* denuo occupat, & non longe post *Bu-*
dissin civitatem præsidio *Hermannii Comitis* munitam sacer invidus possedit. Mittens autem nuncios suimet, urbanos postulat, ut urbem hanc sine utrorumque labore sibi redde-rent, & nullam à seniore suo exceptionem sperarent. Fit pax mutua *vii. dies*. Iste parat impugnationes, hi per legatum suimet à domino & Principibus regni suppliciter auxilium poscunt, se alios *ii. dies* hosti resistere promittentes. Ve-nit Marchio *Hermannus ad Magdeburg, VValterdum tunc præ-*

**Hermannus
Misniae
Marchio.**

positum interpellans, omnesque specialiter per legatos evo-
cat primates, quos multum hic tunc tardasse vehementer
queritur, & tamen milites suos per internuncios solatur. Qui
*cùm assidua *Bolislavi* impugnatione laborarent, viriliterque*
diu resisterent, videntes non nullos ex sociis eorum nutare,
dominumque sead liberandos non venisse, licentiam hinc
excundi cum omnibus, quæ habebant apud Ducem præfa-
tum impetrantes, urbem ei reddiderunt, tristesque patriam

repetebant. Mortuo post Pascha Trevirensis Ecclesiæ At-
frater regi-
næ Trevi-
ensem At-
chepisc.
molutus us-
sur pare,
sed Megin-
gaudocum
cogitare.
linquere.
Herm. Cœ-
tract. ad
an. 1009.

Thiedrico non præmeditatæ constitutionis, uxorem dilectam,
cæterosque suimet familiares, de Episcopatu eodem impe-
*trando solicitos sprevit, & *Meingardo, VVilligisi Archipræ-**

sulis Camerario, nobili secundum carnem viro, eundem
dedit. Propter hoc subdolæ generationis furor accenditur:
Palas
Pfaltz. Vi-
de Freheri
Orig. Pa-
lat. part. 1,
cap. 2,

Palas à Treverensibus contra Regem firmatur, ac terra hæc
hactenus pacifica, crebris concremationibus qualiter, &
quicquid hi immites in dominum lenem prius peccaverunt,
æquali lance receperunt. Quid hi omnes hic & in futuro
examinc,

examine, dicturi sunt? quorum culpa ineffabili Ecclesia mater incorrupta toties in filiorum suimet nece, & dispoliatione, gemens, lacrymas à maxillis descendentes ante conspectum vindicantis domini fundit. Tali præsumptione Rex commotus, illò cum exercitu properat, Archiantistitem inthronizatum ibidem consecrari, Athelberonemque excommunicari præcipiens, obsidione etiam continua eos, qui Palas turbarant, in tantum constrinxit, ut fame & assidua impugnatione defatigati, aut interius perire, aut in potestatem regis inviti deberent exterius venire. Quod ne fieret, *Henricus Dux* improvisa calliditate impediens, exire eos illæsos apud regem obtinuit. Postam verò de his rei certitudinem Rex inquisivit, gravitate mentis id ferens, ut in sequentibus referam, est ultus. Interim antecessor meus longa infirmitate detentus, diem solitus supremum postulatum. Sed quædam de eo ante conclusionem ad memoriam ejusdem expeditio, diri mihi liber. Hic ex optimis *Turingia* australis parenti, studia, progressus, originem. in *Magdeburg* autem *Oriko* disciplinæ regimen sumpsit. Hunc egregiè educatum *Giselerus* Archiepiscopus sibi familiariter in servitium ascivit, & multo tempore secum habuit, beneficio singulari & Archipresbyteratus officio demulcens, novissimè autem quædam ei iniquorum assidua susurratione subtrahens, mentem ejus in tantum abalienavit, ut reliktis omnibus suis, *Henrico* regi, sicut præfatus sum, adhæseret, optimeque ei placeret. Fuerat enim egregius & statura & facie, facundia & voce pulcherrima, sapiens in consilio, jucundus in concilio, ac largitatis immensa. Unde divina visitatione, & tali virtute, sacerdotalem gradum ascendit. Qui in diebus divinitus sibi concessis hæc suæ acquisivit *Boua Ecclæ Merseburgæ*: *Sidegeshusum* & *VViribeni*, *Interlingum* *IX.* mansos, *burgensi* ac in *Daluni* *VII.* In *Nijsidi* *III.* de sua vero proprietate concessit, in *Vppusen* *VII.* mansos, & saltum, qui pulcher mons diciatur,

tur. De libris, rebusque aliis, divina respicientibus mysteria, multa contraxit. Nec minus, quam decem annos, toxicata cum gratia regis per Gezonem præpositum, vacavit. Venit ille ad me ad curtem meam quæ Redmersleve dicitur, & ea nocte vidi baculum Episcopalem juxta lectum meum stantem, & interrogavit me unus, dicens: *Vis Ecclesiam suscipere Mersburgensem & ego, si dominus vult, inquam, & qui jubet venire, Archiantistes.* Ille autem persequutus, cave insit, quia quicunq[ue] sancto cerebrum movet Laurentio. statim insanit. Cui mox respondi: *Tueatur me custos hominum Christus, ne in hoc vel in aliquo offendam majestatem divinam, sanctorum intercessionem avertam.* Cum evigilarem, obstupui, & protinus exiliens, jam clarum diem fenestras intrare vidi, & ecce is, de quo nunc dicebam, intravit, & ostensis mihi duabus epistolis in sabbato sancto, ad Augustanam urbem me rogavit & præcepit venire. Veni ad Parthenopolin, & in die palmarum cum licentia Præpositi ac confratrum inde profectus, III. feria post Resurrectionem Dominicam loca attingebam prædestinata, & ab Archiepiscopo, quamvis irato, quod sic tardè venirem, misericorditer receptus sum. Postea die vocatus interrogabar ab eo jussu regis, si aliqua parte hereditatis meæ Ecclesiam vellem adjuvare meam? Cui talia referam: *Vestra iustione hic veni, & de hoc modo nil certi nec possum vel volo respondere: si divino consensu & regis largitate, vestra voluntas, pia semper in me, hic adimplebitur, quicquid in hoc aut in rebus aliis pro animæ remedio meæ, & de debito commisi facere possum, devotus implebo.* Hoc verbum Antistes benigne suscipiens, & laudans, me ad capellam Brunonis Episcopi, ubi Rex eundem expectabat, duxit, & paratus ad missam, Regi me per manus tradidit. Qui cum electione præsentium pastoralem mihi curam immerito commisit cum baculo, & prostratus veniam

Ditmar
somnia.

Ditmarus
Episcopus
Mersburgensis de-
signatus.

veniam petii, Cantor introitum incepit: *Venite benedicti patris mei, & in majori Ecclesia omnes interim ad missam campanæ sonabantur, quod etsi casu, & non jussu alicujus, seu dignitate mea, evenisset, tamen Rex bonum hoc esse omen testatur.* Peracto tunc ibi magno à Brunone venerabili Praefule convivio, proximo sabbatho *ad novam urbem* venimus. Ibi tunc in octavo dominicæ solennitatis die à prædicto Archipræsule, *Hilibrardo* confratre nostro adjuvante, & coëscopis non minus quam iv. aspirantibus, in Regis præsentia, *Ditmarus* chrismate in sacerdotem perunctus sum *ix. Cal. Maij.* Inde *inunguitur*, *Ratisbonam* in Danubio flumine navigio perducimur. In diebus illis famæ magna in hâc regione fuit. Interea *Henricus* Dux rebellionis gratia *Bavariam* clanculum intrare præsumens, interclusum sibi aditum à provida regis solertia ut primò persensit, mox fugiendo revertitur. Quocirca optimi *Bavariorum Ratisbonæ* regali edicto convenienti, & quamvis Ducis suimet ad tres annos, se alterum non eligere, omnes sponte jurarent, tamen ob hoc à rege jurgati blanditijs & misericordiis ab ejus famulatu & auxilio deducuntur, sibique specialiter assumuuntur. Ibitum confratres de monasterio Chisti martyris *Emmerani*, quod *Arnulphus* Imperator in honorem ejus construxit, hicque ad corporaliter pausandum elegit, unanimiter regis pedibus provoluti, ex parte Praefulis suimet *Gebhardi* multa flebiliter, me eadem audiente, queruntur, & laici præsentes magnis lamentationibus his subsequuntur. Difficile mihi, enarrare, & alicui credere, quanta de his populis sibi subditis, ad vanam pertinentia superstitionem, animumque detrimentum suæ, differeret. Hoc solum scio, quod moribus & ratis apparatibus huic similem nunquam vidi nec que de antiquioribus audivi. Si interiora exterioribus concordant, aut melior cæteris, aut longe inferior. Optime prius culta diruens, novis infudat maximis laboribus. Patriam

*Henricus
Bavarie
Ducatus
privatur.*

*Vide Hist.
Fundat.
monasteri-
orum Ba-
variae, An-
dreæ Ra-
tisp. p. 173.
Gebhardus
Episc. Ra-
tisbonen-
sis.*

T

cum

cum commissis deserit; aliena, & quamvis longa sunt, super
 , vacuis cultibus colit Dominum testor, quod non ob re-
 prehensionem sui tantum hoc loquor: quia nostra fragili-
 tas in proximis dissimulanda, & ob meliorationem castigan-
 da: quarum veritate adhoc: me persuadente, vehementer
 hoc cum multis admiror. Propitius illi Dominus, ut si haec
 bona intentione faciat, in justificationibus Domini sine que-
 rela cursum hujus peregrinationis incedat. Si autem tumo-
 re elationis aliquo magis inflatus, quam amoris fomite spiri-
 tualis, tanta operatur, ad vituperandam solum praesentium
 conversationem, convertatur ab iniquitatibus suis, ac pro-
 lucratione secularium, ædificationem fidelium sequutus ani-
 marum, nullo prematur detimento sui. Felix est in Christo,
 qui æternam justitiae cultu memoriam, & à malo suspensus,
 auditu divinam promeretur ad dexteram vocationem. Rex
 dum haec, quæ nunc longè progressus, ajebam, discutit, ad
 invadendum Episcopalem cathedram jussu regis ego præ-
 debam. Primoque ad curtem meam Slavonicè Malisn di-
 munus suū ctem, Teutonicè autem Egivillam, veni, & subsequenti luce
 capescit. juxta Elstram fluvium, & Iteri oppidum, cum convocatis Ec-
 clesiæ meimet famulis, ad consolandum praesentes, & advo-
 candum absentes loquebar. Fugerat enim maxima horum
 multitudo suimet inconstantia. & antecessoris mei infirmi-
 tate prævalida. Inde ad Merseburg proficisciens per Ericum
 antistitem, à confratribus primò honorifice susceptus, inthro-
 nizabar. Dies dominica crastino illuxit, & ego, peccato-
 rum missam cantans, populos advenientes, admonitionis
 egens, institui, & peccata confitentibus divina potestate, ta-
 men in infirmitate mea resolvi. II. feria Rogationem dies
 incipiunt & hinc ad Magdeburg petitione Archiantistitis mei
 pergens, IV. feria à spiritualibus meimet fratribus, non pro
 qualitate meriti, sed pro quantitate amoris immensi, susci-
 piebat.

Ericus L.
 pisc. Ha-
 welberg.

piebar. Ascensionis inclytum & regale mysterium communii devotione pro nostra possibilitate peregrimus. Inde ad *Vallibizi* perrexi, ubi tunc præpositus, confratres, domino semperque virginis Mariæ ibidem servientes, VII. annos ac tres hebdomadas, & tres dies rex, tantum onus Simoniaco. prohdolor, subiens exemplo, non in pecunia sed in prædio patruo meimet dato. In hoc multum culpabilis spero disticti judicis veniam, quia ob defendendum gregem dominicum, & instituta parentum observanda, multo magis id egi. Ergo te lectorem per Dominum testor, ut textum hujus narrationis inspicias: & pro qualitate meriti discernas, examinatorisque venturi horridam faciem lacrymabili supplicatione præoccupes. Avus paternus, de quo prædixi, *Lutharius* postquam in donum suimet, & regem deliquit, nævum hunc abluere sedulo cogitavit. Unde monasterium in loco, qui *Rivus* dicitur *sylvaticus*, in honore sanctæ domini genitici construxit, ibidemque *Willigisum* statuit Præpositum, concedens fratribus his advictus vestitusque necessaria decimam hæreditatis suæ partem. Quo discedente, uxor sua *Mathildis* votum dilecti senioris sui faventibus ad hoc duobus suimet filijs, perficere anhelavit, & post obitum Willigisi patris egregij, *Reginbertum* de orientali Francia natum succedere fecit. Hic decurso multorum spatio annorum, mortuo tunc patre meo, & matre ejus, auxilio patrui meimet *Luthary* antiquæ civitatis antistes à tertio *Ottone* effectus est. Fuit tunc in nostra vicinitate clericus nobili genere *Thiedricus* nomine, qui svasu præfati Comitis decem mansis præpositorum hanc comparavit. Quo tot annis vel plus sedente, defuncta matre mea ego hæres tertius successi, & prædii medieta tem, quæ cœnobium respiciebat præfatum, à confratribus meis suscepi. Ex in patruum sèpè alloquebar meum, quatenus mihi licet curam subire prædictam, & si non potuisset

Ditmarus
Præpositus
Walbecen sis.

Lutharius
II. cius no-
mnis Wal-
bec. Co-
mes.

Walbecen sis mona-
sterii tun-
datio.

Lutharius
Comes
Stadensis.

Confer!
Chronic.
Walbecen-
se Cl. Meie-
bomii, edit-
tum Helm-
stadi 1619.

id fieri dono, saltem fieret mediocri precio. Hoc præ longa animi constantis deliberatione, post habitu charitatis & quia affinitatis debito, magna ex parte mea poposcit, & quia in fratribus meis nullo fruebar aminiculo desiderio ejusdem proh dolor consensi, ac ejusdem Ecclesiæ, cuius tunc fui paterna traditione servus, dominice incarnationis anno millesimo, ii. Non. Maij custos effectus sum, annuente sed antecessore meo ob acceptam commutationem sibi placitam. In hoc officio plus iniquitatis ociosus operator exegi, & pro hoc dignos poenitentiae fructus nunquam exercere conabar. Nullum consanguinitatis linea mihi conjuctum accuso, sed bona pro malis omnibus his exflagito. Mortua uxore fratris mei, rogatus sum ab ea, ut sepulturam ei præparare voluisse optatum. Sed cum scirem *VWilligisum* venerabilem ibi esse tumulatum, primo renui, at postremo rectum & pudorem voluntati ejusdem supposui miserque aggressus sum, quod utinam non fecisset, & quod gentibus nefas videbatur, Christianus ego, in dejectione sepulcri & ossium confrattris mei operabar, calicem argenteum, quem ibi inveniebam, pauperibus ad dividendam reservari præcipiebam, quem postea nullatenus comperiebam. Agnovi post in infirmitate sequenti quia in dominum nimis peccavi. Sed cum hanc diuinæ superarem auxilio, causa orationis *Coloniam* peti. Quadam nocte audiens clamorem immensum, quid hoc esset, percunctatus sum: & hic ego sum, inquit *Willigisus*, qui culpa tui errans vagor. Ex perfactus mox obstupui, & usque huc, & quam diu vivo culpabilis hoc ingemisco. Ad percipientem presbyteratus ordine ad Alstidi civitatem à domino Tagmone vocabar, & in via hac peracti facinoris confessionem feci, & quod emendationem ejus promissi, pro debito non complevi. Presbyterij verò dignitatem xii. Cal. Januarij à præfato Archiepiscopo, præsente *Henrico* rege, & casulam

Ditmarus
fuit presby-
ter.

casulam mihi optimam largiente, indignus percepi. Ante-
quam verò Episcopus ordinaret, in ea hebdomada, qua re-
cordatio fratrum à cunctis fidelibus universaliter celebratur,
talia per somnum quidam mihi nunciat; *in hoc, inquiens,*
anno Praeful Hillericus & Mereric Decanus ac tu mandatum do-
minii implere debetis. Cui sic respondebam: *ut sit voluntas*
in cœlo, sic fiat: & in ipso mense, & in tertia Calend. No-
vembr. quæ tunc proxima fuit, antistes prædictus, ut sibi
prius revelatum, in Christo exhalavit. Sed quia dominus
omnipotens humanam fragilitatem soepe dignatur visitare
& consolari, congruum est laudibus & scriptis hoc posteris
innotescere, ut glorificetur nomen domini, & prospiciat ho-
mo instabilis sibi. Praeful suprà memoratus, in Magdaburg
invalecente prius nimia corporis ægritudine, à quodam e-
gregio viro in somnis sibi apparente sic admonitus est. *Ne*
fiss modo de fine tuo solitus, quatuor & duas hebdomadas vel tres
expectabis, & bona quecumq; possis operari, non desistas. Hæc lo-
quutus evanui & sicut, iste prædictus, Episcopus mente, ut
ut spero vigilanti, supervixit, morte, proh dolor subitanea
lineam vita hujus concludens supremam. Post omnium
memoriam sanctorum, ego de me multum pavidus, licen-
tiam abeundi à decano postulavi, & eundem, ut se provide-
ret, admonui. Ad curtem meam quæ *Reimersleve* dicitur, Ditmarus
veni, & in nocte proxima suppliciter dominum rogavi, ut ali-
quam de me certitudinem dignaretur aperire. In primo
subsequentis diei crepusculo, id est, in vigilia sancti Martini,
ut paupulum quiescebam, sic tunc ut mihi videbatur, *VVal-*
terdus, tunc noster Præpositus, hæc dicens, apparuit; *Vis*
tibi præfutura scire? & ut voluntatem meam in hoc sensit,
mox volumen unius Martyrologij diligenter inspiciens, plum-
bum, quo murus mensuratus dirigitur, tacendo immisit, &
post longum temporis intervallum, hoc substituit, *quid nunc est,*

ad eum, & ille: *Veni*, inquit: & vidi manifeste numerum hunc atramento signatum, incertus utrum dies an hebdomadas seu menses assignaret, annorum, & protinus ei responderem, *Vtrum prius indictum an posterius innotesceret tempus.* Et ille tacendo exivit. Evidem præmonstratas mihi inducias cura non sine maxima notavi, sed bonis operibus, nullatenus perveni. Adveniente quinto mense, quamvis plus mortem quam hoc sperarem, completur utrumque in accepto Episcopatu somnium, quia in eo præceptis obedivi divinis, & numerum complevi signatum. Unde inconveniens esse mihi videbatur, ut sine speciali rectore Ecclesia, quam hactenus regebam, esset, ac eidem *VWilligisum fratrem meum*

*Willigisus
frater Dit-
mari, Præ-
positus
Walbec-
censis.*

*De hoc Wi-
tihario
supra lib. 4
et Lotha-
rinhatii*

ex patre, hujus altaris servum, communi fratrum consilio præposui, & inde ad Merseburg veniens cum domino meimet, rege, proximam pentecosten celebravi. De hinc ad

Magdaburg omnes venimus. Ibi cum nepos meus Marchio Virinarius à rege in multis accusatus, gratiam ejus & be- neficium suimet, instinctu Dedi Comitis, perdidisset, nisi in-

rn. F. Wi- firmitas, ejus subitanea id impediret, & ni hoc Burchardus

rinhartii Comes Palatinus prudenti consilio distulisset. Rex inde

Dedi Co- progressus, varias occidentalium, mentes probare, & ne so- mes Weti- lito commoverentur, sedare tentavit. Quos nonnulli inju- ni. Vid. di- stiam dominorum suorum pati nolentes, laudant, nos au- et Chron. tem quasi ignavos econtra vituperant: Sed plerique qui cor- Walbec- poris voluptatibus cunctis servientes freno æquitatis, à do- cence pag. mino impositæ, regi nullatenus curant, sed hoc virtute, seu fieri valet, arte, de futuro nil solicii, defendunt, & omnes, in hoc sibi consentientes, detractione & odio insociabili perse- 33. & seqq. quuntur. Sed ego his neque suimet fautoribus consentio, quin potius illis, quid domino se, potestatisbusque ab eo con- stitutis, humiliant & cedunt, suspiro, quibus videtur esse sa- tius, omnia propter dominum pati, quam flagitio & execra- bili

bili perjurio divinam majestatem offendere. Nostri præde-^{In suis secūs}
cessores suis senioribus semper fideles, inextraneas nationes,^{li mores.}
ac non in viscera, optimi sævabant, milites. Hæc posteri-
tas discat, & alia fugiat, quæ mutanda sunt, non in pajus sed
semper in melius transferre contendant: beatitudinem osten-
sam libenter attendat, eorumque opposita fugiens, rem ap-
prehendere studeat. Quid illos amplius corripere vel hos
tollere volo? cum unusquisque pro qualitate sui seminis
pro certo recipiat fructum futuræ messis. Cum pro corru-
ptilibus accipiendis semper laboramus, cor non ad indefi-
cientis coronam honoris sublato timore aliquantulum pro-
peramus? Hanc ad capiendam Rex noster, ut prædixi, in iti-
neribus & aliis necessitatibus maxime laborans, amicos fecit
sibi inimicos, juste eosdem exosus. Interim *Dedi Comes*^{Dedi Co-}
magnum dedecus in verbis & in operibus prædicto nepoti^{mes, eiusq;}
meo inferens, excitavit malum, quod fore putavit oblitum.^{res gestæ.}
*Consilio enim ejus & auxilio urbs patris ejus & nostra *VVol-**^{Wolmer-}
**mirstidi*, Slavonice autem *Vstuice*, eo quod *Ara* & *Albis* flu-^{stad.}
vii hic convenient, vocata combusta est & depopulata. Com-
movit hoc omne animosum juvenis egregii pectus, & cum
hostem de civitate *Tongeramunda* dicta, quia *Tongera* fluvius
ibi in *Albim* cadit, equitare veraciter comperiret, fratrem
meum *Fridericum*, cum xx tantum militibus armatis sumens
secum, à summitate unius campi, ad *Mosum* villam pertingen-^{Fridericus.}
tis, quod eminus aspici potuit, viriliter aggreditur, & cun-^{Ditmari}
dem fugientibus mox plusquam xl. sociis fortiter resisten-
tem cum *Egilhardo*, suimet milite occidit, & post hoc juste
perdidit, quod prius pene irrationabiliter ejus persuasu amisit.
Sed si te Lectorem, audire delectat, tunc is fuerit, de tribu
quæ *Buzici* dicitur, & de patre *Thiedrico*, originem duxisse ac-^{Budsesia}
cipies. Hic *Rigdago* Marchioni, agnato suimet, ab infantia familia-
serviebat, & gemina cordis virtute pollebat. Et ut prædixi,
Bohemios
*WINDI**

Bohemios adversum nos insurgentes, ad Cicensem perduxit Ecclesiam. Ubi cum his vastando circumquaque perlustrans, ad ultimum captivam matrem suam, hostis non filius, cum cætera abduxerat præda. Post hæc reconciliatus regis efficitur III. Ottonis, & in parvo tempore gratiam ejus & familiaritatem promeruit.

Bio Comes Merspurg. Interim Bio, Comes Mersburgen-sis, in expeditione obiit, & Giselerus Archipræsul hujus Co-

mitatum, qui inter VVipperam & Salam & Saltam ac VViller-bizi fluvios jacet, isti acquisivit. Insuper Zurbizi Burgvvardum quem antecessores sui in beneficium possederunt, sibi & confratri suimet Friderico vendicavit. Insuper Thiedburgam Thiedrici Marchionis filiam, duxit, & ob hoc omne adeo intumuit, ut regi molestiam in occulto, & multis of-ferret in aperto. Proximum natale Domini rex in Polithi ce-

Thiedric⁹ Dedonis F. lebravit, & ibidem Thiedrico, predicti comitis filio comita-tum ac omne beneficium jure, & hortatu, reginæ ac Prin-

Wernizo qui ante Wirinha. rius. cipum suimet, dedit. Insuper Marcam, & quicquid VVer-nizo ex parte regis tenuit, hoc torum Bernardo Comiti con-cessum est. In diebus illis, Thiedricus Metensis Episcopus &

Theodori. Avent. lib. 5. p. 311. Dux Henricus, frater ejus, cum cæteris conspiratoribns ma-gnam regi & suis familiaribus molestiam inferens, sibi suc-cessoribusque suis inexsuperabile detrimentum promeruit, ricus Dux Ecclesia namque una, quæ extra Metensem stabat civita-Bojerum frates re-tem, & congregatio ibidem serviens, à Slavis, dominum non ginæ. vide timentibus, vastatur. Sed hoc damnum magna ex parte,

Rex cum juramento & ex sua proprietate restituens, ne quid huie simile accidisset, cuncto exercitui cavere præcepit, vineas & ædificia cum frumento cæterisque utilitatibus læsit. Vidi epistolam non longe post, ubi octogintorum numerus mancipiorum Sancti Stephani inscriptus fuit, quæ propter famem & aliam necessitatem à patriis finibus egressa sunt absq; conscientia præpositorum, exceptis omnibus, qui cum con-sensu

sensu eorum abierant. Satius esset huic Ecclesiæ, quod nunquam natus fuisset homo ille. Describam quoque unum facinus eorum, quod in Adra lugubriter peregerunt. Rex autem habuit concilium in Moguntia civitate, & hi tunc interfuere: & cum omnia ibidem secundum suimet placitum respondere non potuissent, reversi sunt irati: pace tamen ad tempus facta: & cum eos sequerentur nil mali sperantes ^{HeimoVicus} Wizdunensis Episcopus & Dux Thiedricus, latentes insidias ^{dunensis} ^{Episc.} improviso irruunt, & paucis effugientibus, cum Episcopis imperfecti sunt innumerabiles viri. Dux ille nimis vulneratus, & quia amicus eorum fuit, captus abducitur, & multos dies custoditur. Post hæc datis obsidibns solvitur, & à regis gratia in hoc non movetur. Interea Hermannus Comes & Hermannus Guncelinus Marchio invicem certantes musitato in his regio. Eckardi Marchio- nibus more conflixere. Namque Guncelinus Strelam civi- tatem à militibus Hermanni custoditam expugnare ten- tans, & nil proficiens, Rochlitz urbem, juxta Mildam flumen positam, & non bene provisam, incendio consumere præ- cepit. Insuper quicquid incommoditatis prædicto Comiti, quia semper patrui in fratum filios severi, facere potuit, id nullatenus distulit. Hermannus & Eckihardus confratres, ca- stellum quoddam, juxta Salam situm, quod Guncelinus unice sibi dilectum muris & præsidio firmavit, bonisque innume- rabilibus implevit, ex improviso manu valida circumdantes, expugnant, & divisa omni congerie, radicitus illud dejiciunt, ac incendio consumunt. Pervenit hoc ad aures Regis, & confessim idem ad Merseburg, hæc ad discutienda prope- ravit. Sed cum ibidem prædictorum sententias Comitum animadvertisset, culpam omnem Guncelino imputat, quia se in multis prius sperneret, & in illato sibi dedecore ultorem non exspectaret. Adjecit autem, quod familias multorum, sœpe id sibi querentium, Judæis vendidit, & nec jussu suo has reddere,

reddere, nec latrocinia, multis à sua potestate nocentia, unquam curavit compescere. Insuper questus est, quod maiorē apud Balizlavum fratrem gratiam hactenus habuisset, quam ei deceret, aut sibi placere deberet. Hic etiam præsentes erant qui cum semetipsis reum esse majestatis, accusare voluerunt. Inter tot lamentationes & ejusdem suorumque excusationes, Principum communiter consilium à Rege quæritur, & ab his diu hoc secrètè voluentibus, taliter respondeatur. Scimus hunc erga vos inexcusabilem non esse, & ut vestræ pietati se, omni reluctance remota, tradat, nobis bonum videtur. Admoneat vos misericors Dominus, ut non qualitate suimet meriti, sed pro quantitate ineffabilis clementie vestiment, ad exemplum omnibus ad vos conversis in eo faciat. Horum consilio Rex aspirans, suscepit eundem & Arnulpho Antistiti firmiter custodiendum tradidit, præsidii continuatione ab hostibus Misni muniens, eamque ad tempus providendum Friderico committens. Proxima vero messe interventu Reginæ & instinctu cari Tagmonis, Hermanno Comiti Marchiam dedit, & consilio & laude Principum corundem.

Bruno frater Gunzelino patruo in Misnensi Marchia surrogatur.

Bruno frater Gunzelini terea prædictam urbem Bruno Comes, frater Guncelini, ordine viciis suæ custodiebat & ecce priori die, quām Hermannus adventaret, magna Poleniorum caterva in primo diei crepusculo Albim transgressa, usque ad portam civitatis, sibi promissæ, silenter veniebat. Sed cum positis ibidem militibus facilis ei non pateret introitus reversa tristis, proh dolor illæsa & nemini nocens. Hujus rei Ductores erant duo VVethenici ex suburbio, ut post revelatum est. Namque his sanguine suo talem merito præsumptionem persolvunt. Bolizlavus autem inter spem metumque sollicitus, in Budissin hos exspectabat, & ut adventare socios comperit, delusum se graviter portat. Post hæc Hermannus Comes per Regalem nuntium introducitur ac debitoribus suis, quicquid in eum deli-

Gunzelin⁹
daminatus.

Hermann⁹
Gunzelino
patruo in
Misnensi
Marchia
surroga-
tur.

deliquerant dextra hoc affirmante, ab eo remittitur. Rex autem in hac ætate & proxima hyeme consilio & virtute pacificatis hostibus, contumeliam & damnum à Bolizlavo sibi illicitum crebra meditatione revolvit, & post Pascha expeditionem suam atroci jussione indixit. Fit conventus in Be. Expeditio legori, quod pulcher mons dicitur in Geronis prædio Marchionis. Tunc Bernhardus Dux & Waltherus Præpositus gratia Ionum, ^{in Boles- laum Po-}
Bolizlavum convertendi præcesserunt, ac in Libitz quod sibi placaret invenientes, reversi sunt. Venit etiam huc Jaromirus Bojemorum Dux inclytus, & Regi per omnia fidelis. Nec præterire possum quod miserabile prædicto Comiti ibidem accidit. Nos omnes, nec aliquem excipere valeo, vice amicorum hostes huic fuimus, exceptisque duntaxat mancipiis, omnia consumpsimus & quædam igne. Hujus rei nec Rex ultor seu defensor fuit. Inde ad Luzici pagum, in cuius fronte urbs quædam *Jarina* stat, à Gerone dicta Marchione qui magnus fuit, & sic nuncupabatur. Ibi tunc capti sunt duo fratres ex provincia *Hevelliun*, & ex urbe *Brandenburgensi*, qui ad Bolizlavum, causa eum contra Regem vertendi, venerunt, & inde digressi inciderunt, palam laqueum, quem occulte tetenderunt. H̄i de multis interrogati, & nihil de his omnibus volentes profiteri, in uno colle pariter suspedio perire. Infirmabatur tunc ibidem Rex, & sibi dilectus Tagmo. Tum principes angusto versant in pectore, quid debet fieri de incepta expeditione. Tandem ab his inventum, quod Rex cum Episcopis quibusdam & infirmiori multitudine rediret. Arnulphus autem & Meinuvercus Episcopi cum Duce Jarimiro & Marchionibus Gerone & Hermanno cæterisque compluribus Cilensi & Diedesi vastarent. Sicque factum est. Prædicti seniores, cum urbem Glogavia, ubi ^{Glogavia,} Bolizlaus ipse fuerat, ac eos perspicere poterat gregatim, loricati transirent militum hæc à muris cernentium animos

Boleslaus
de hoste.

provocant, & hi Ducem suimet, cur hoc pateretur, alloquentes, sibi contentandi licentiam poscunt. Quibus talia refert: *Exercitus, quem videtis multitudine parvum, virtute magnus est, & e militibus ceterisque electus. Hunc si aggrediar, sive vincam seu superabor, in postremum depresso sum. Regi possibile est, alium illico exercitum congregare: multo melius, nos hoc modo patienter ferre, & alias, si possit fieri, absq; magno nostri detrimento his superbienibus nocere.* Sic insolens militum animus sedatur, & in hoc itinere nulla ejusdem voluntas in nostris adversitatibus satiatur. Quamvis crebra imbrum inundatione nostri tardarentur, tamen latè magnum hostibus damnum intulerunt. Tandem vastatis omnibus circumquaque jacentibus, Bojemi ad sua, nostri autem per Milzie nos fines læti ad Albitum remeabant, præmissis illico ad regem nunciis, qui cum bona prosperitate se venturos indicarent. Hic domini gratia bene convalescens, legationem istam, & pone sequentes, amicabiliter in Merseburg suscepit, & Archiepiscopus Tagmo de Strela bis à Rege divisus sanctam Thebaeotum solennitatem in Magdaburg celebravit, & ad regem huc incolumis venit, tractatis tunc patriæ laborantis necessitatibus plurimis. Rex iterum occidentales invisit regiones, & fluctivagos habitatorum animos sapientiæ freno edomans, Natale domini festiva jucunditate in Paltbi celebravit. Tunc iterum sibi percharam Merseburg invisit, & firmata ibi ad V. annos mutua pace, cum consilio paucorum urbem Lubusiam dictam ædificare & confirmare præcepit: de qua multi predixere venturum, quod in hoc anno, proh dolor, agnoscunt, non omne falsum. Ad hanc venimus in fine mensis Januarii, & ibidem sanctæ Domini genitricis purificationem veneratione juxta peragentes, in xiv. diebus opus manuum impositum complevimus, & præsidio urbem munientes reolim præ meavimus. Juxta hanc in parte aquilonari stat civitas, quam à præ-

Lebusia Ro manorum olim præ meavimus.

à prædicta nil nisi una vallis dividit, & in hac xii. portæ sunt. Hanc cum diligenter lustrarem, opus *Julii Cæsaris*, & magnam Romanorum structuram, *Lucano* admonente, tractavi. Hæc plus quam decem millia hominum capere potuisset. Minor autem, quam tunc perfecimus, ab *Henrico I.* rege usque ad hoc tempus vacua erat, & quam flebili miseria hæc cito corruerit, enumeratis, quæ inter hæc acciderant, explicabo. In priore æstate, iv. Idus Augusti, Monasterium in Wallibizi cum iv. Ecclesiis & campanis omnibus, tum ædificiis appertinentibus propter peccata mea incendio periit. Peracta in civitate Bauenbergensi Ecclesia majore cum ^{Natalis}_{Henrici} telicius Regis dies esset, & xxxv. jam inciperet, ii. Non. Maii, omnis primatus ad dedicationem istius aulæ ibidem congregatur, & sponsa hæc Christi per manus *Joannis patriarchæ de Aquileia* & aliorum plus quam xxx. Episcoporum dedicatur. His ego peccator interfui, & ut summo decuit Regi, in omnibus hanc ornatam vidi. Post hæc Synodus hic fit magna in qua *Gevehardus*, Ratisbonensis Ecclesiæ Præ-^{Gevehardus} sul, ab Archiepiscopo suimet arguitur, & Metens Ecclesiæ Ratisbon. Præsul *Thiedricus* à Rege increpatur, eo quod epistola suimet ^{Episc,} hunc injuste apud Papam accusaret. Sed hæc omnia & multa alia consilio prudenti sunt finita, & restitutio parochiæ tum promissa est mihi. Completis omnibus in Orientali Francia utilitatibus Rex Merseburgensem revisit civitatem, ac ibi sanctam pentecostes solennitatem celebrat, & in primo mane dominicæ diei, qua Sanctus Apostolos replevit Spiritus, *Hagmo* Archiepiscopus infirmari cœpit, & missam canere non potuit. Tunc jussus sum indignus hoc officio succedere. Postera die admodicum convaluit Archiepiscopus & ad Regem ambulans se multum commovit, & post hoc instantum tardatur, ut per se nunquam aliquid facere potuisset. *Sigefridus Abbas Dicitur* Accersito tunc ad eum fratre meo Abbatem *Sigefrido*, ac Præ-^{Abbas Dicitur} sulc

sule Erico illis confessionem fecit, & in V. feria, cum jam
inde voluisset pergere, juxta caminatam Regis solio porta-
tur suo, & elevato à capite pileo dormientem alloquitur Se-
niorem: *Grates tibi condignas, domine mi charissime, referat*
omnipotens Dominus de cunctis miserationibus tuis, quibus pere-
grinum me hactenus visitasti, & consolatus es. Ettum ad Eccle-
siam veniens audivit missam præsentes benedicens. Inde
portatur ad navim & in ea *VVitzganstein* deductus est. Ibi tum
sabbato requiescebat, & in die dominica juxta urbem suam
Sputni vocatam, navigio venit. In II. autem feria in ipso
itinere cum jam penè defecisset, *VValterdum* ad se vocavit præ-
positum, ejusque fidei se suosque committens, v. Id. Junij
non obiit, sed ad Christum quem semper amavit, latus abiit.
Fit oratio à confratribus, cum intermixtis fletibus, & *Bodo*
miles ad regem ad hæc indicanda mittitur. Corpus autem
Archiepiscopi ad *Frasam* ipso die venit, & ibi Sacerdotalibus
vestimentis paratum, ad sedem suam transfertur, & cum in-
genti tristitia ab omnibus suscipitur. Ego autem hæc omnia
in *Merseburg* serò comperiens, in ipso depositionis die orro-
jam sole adveniebam, & cum in Ecclesia majori pauca oratio-
nis effunderem verba, veni ad refectorium, ubi præpositus
cum universis confratribus atque militibus sedens, de electio-
ne tractabat. In quorum præsentia ego stans, multum flevi,
turbatus dolore vehementi, & salutatis omnibus, sedebam,
& quod ab his tunc esset dispositum, interrogabam. Adhac
Walterdus: misi, inquit, legatum meimet ad regem, qui hæc ei,
qua nobis acciderunt mala, indicaret, & voluntatem suam in re-
bus faciendis inquireret, & hic ad nos Henricum Antistidem misit,
ut electio à nobis non fiat, sed tantum consensus unanimis, & hoc
indicetur ei. Nunc autem omnium pietas præsentium me, quam-
episc. desi- vis ad hoc indignum, decernit, si domus consentit & si vult Rex.
gnatus. Cui sic protinus respondebam: *Sum unus ex his, qui electionis*
hujus.

Tagmonis
Archiep.
mors.

Walther-
dus Archi-
episcop.

bujus ac consecrationis participes esse debent, & hoc vobis consilium
do, ac illud adjuvare in quantum possum volo. Senior meus im- Ditmarus
peret quod velit, Vos autem quod accepistis à Deo & antea cessori libertatis
bus suis videte ne perdatis. Te autem fratrem primus eligo mihi defenden-
ad Archiantistitem, non charitate tua, sed utilitate certa in te
agnita: & praesentum mentem nunc singulariter scire desidero.
A quibus hoc unum percepi responsum, Walterum nobis in
dominum & ad Archiantistem eligimus. His tunc confirma- Ditmarus
tis, ille surrexit, & coram prostratus, veniam petit, divinam solicitat
interpellans pietatem, ut hæc nobis omnibus retribuere di. pro Eccle-
gnaretur, & à sua parte bona promisit omnia. Tunc ego sse sue
me inclinans, rogavi cum per nomen domini, & per veræ bonis.
fraternitatis amorem, ut Ecclesiae meimet, admodum despa-
liatæ, parochiam sibi justè pertinentem, si ad hunc perveni-
ret honorem, restituere, aut sibi hanc cum aliis rebus inde
abstractione voluisset Sacramentis firmare. Hoc mihi in præ-
sentia omnium firmiter promisit. Interim lassatus ab iti-
nere Præsul Henricus dormivit, & Episcopus Wigo veniens, Wigo Epis-
electionem nostram consolidavit. Mittitur à nobis omni- scop.
bus tunc custos Ecclesiae Redingus ad Regem, ut memor do-
mini, & antiquæ promissionis, si unquam sic accidisset, fami-
liam Sancti Mauriti orbata, & nimis tristem, tanto patre
consolari voluisset. Audita jam prima, Ericus antistes evi-
gilat, & missam pro defunctis cantavit. Post Evangelium
autem ad quid Rex eum huc mitteret præsentibus intonuit,
& defuncto Archipræsuli absolutionem nobiscum fecit, &
ab omnibus fieri postulavit. Tertia enim tunc dies erat, qua
sacerdos prædictus obierunt, quæ cum septima atque trice-
fima in uniuscujusque fidelis exitu memoriter ob mysterium
in se continens, celebranda, id est, ob fidem Sanctæ Trini-
tatis, & septiformem Spiritum. Ac dehinc corpus bene-
dictum usque ad locum sepulcri carmine & planctu defertur,
ac po-

ac positum est occidentali parte in choro ante cryptam, quam ipse fecit, & consecravit, & in qua se, quam diu vixit, coram altari rogavit sepeliri. Ubi idem lacrymabiles sæpe effudit orationes. Sed Waltherdus locum hunc, in quo nunc pausat, quia non erat dedicatus, animæ salubrem & introëuntibus cunctis conspicabilem, dilecto suimet seniori providit. Sed quia beati omnes virtutibus suis cum Christo vivunt, & in hoc seculo scriptis: non est bonum, tanti patris inclytam conversationem silentio tegere, sed veritatis luce omnibus proficuis innotescere. Erat hic justus, timoratus, ac miræ charitatis, largus & fidelis, castus ac mitis, prudens & stabilis, canonicus, habitu, sed Monachus in omni conversatione sua. Vitia in cunctis ob meliorationem asperre carpebat, bona quæque laudans. Non fuit apud modernos ullus pastor, qui confratribus suis familiarior esset: hos amavit, atque coram populis laudavit. In primo ordinacionis sue anno templum Domino ædificare cœpit. Presbyteris & Diaconis vestitum suimet Ix. siclis; Subdiaconis autem & inferioribus iv. adauxit. Nisi infirmitas obssisteret, omni die missam & Psalterium cantavit, & quia jejunare ob lassitudinem non potuit eleemosynarum multitudine redemit. In vigiliis supra modum laboravit, & quia parum manducare ob infirmitatem dentium potuit, potu quamvis mediocri facile satiatur. Nobiles moribus & genere amavit, ignobiles autem non contempsit, sed in sua familiaritate habuit. Cultores Christi dilexit, contemptores autem ejus justè prosequitur odio. Omnia sibi divina commissa excoluit, & lucrari contendit. Antequam divinum perageret Mysterium, severus fuit, & post omnibus hilaris arrisit, & per sæpe cum suis *Kyrie eleison* cantavit. Nequeo ex parte mea numerare, quantum pietatis munus indigno studuisse impendere. Hoc tantum scio, quod nunquam illi digna remuneratione de his respondi.

Tagmonis
laudes,

respondi. Obcedientiam, quam ei suisque successoribus in examinatione promisi, minime adimplesti. *Harnaburg & Frasan* ac *Pratin* urbes cum curte una, quæ *Eiconis* fuit Comitis, suæ acquisivit Ecclesiæ. Apparatum Episcopalem sat is egregium & affluentem congregavit, IIX. annos & menses IV. & VII. dies columna Ecclesiæ sedebat, cadens, ut prædixi, præstantialiter, sed invisibili templo Domini translatum manet perpetualiter. Eodem die *Vngerus*, Posnaniensis cœnobii pastor, consacerdos suus & suffraganeus, XXX. ordinationis suæ anno obiit. Nunc hæc dicta sufficientant, & de quo mihi nunc sermo, amplius loquar. *Redingus* ad Regem veniens, suam legationem suppliciter profert, & quamvis arduè, tamen desiderata impetrans, per internuntium *W Waltherdum*, in exequiis dilecti senioris studiosum etiam XX. talenta argenti *Thiedrica* nepoti meo in Eleemosynam, excepto victu largientem, vocat, & ego jussus venire, proficiabar cum eo, ac in Sabbatho *Gronam* sero venimus. Mox in præsentiam Regis venientes, misericorditer suscipiebamur, & pauca locutus Rex nos ad hospitium ire permisit. Castra metati enim tunc sumus extra urbem, & juxta lucum, ubi modo Sancti Ecclesia Alexandri. Crastino fuit dominica dies, & festivitas Christi martyris Viti, & eoo valde mane missam confratribus meis cantavi, & post hanc, in urbem vocati ivimus usque ad caminatam Regis, & ibi solus intromittitur Waltherdus & ibi usque ad tertiam soli colloquebantur, & egressus tunc Waltherdus, annulum portat in manu sua, & Waltherdus
Archiepisc.
inaugura- ostendens nobis: *Ecce, habetis, inquit, pignus subsecutur a pie-* tatis. Et tunc omnes nos in præsentiam venientes, examatione Regis, ipso primitus cum laudante, prædictum patrem elegimus, & optimi quique aspirabant, & mox à Rege accipit baculum pastoralem. Post Sacramentum Regiæ potestari exhibitum introductus est ad Ecclesiam, quam ibi à Rege

Rege costructam antecessor suus benedixit: & laus domino à præsentibus canitur. Deinde regiam interpellabam pie-tatem, ut de Ecclesiæ necessitatibus meæ aliquid loqui cum eo dignaretur, & ut ego postulabam, firmæ suimet commisit me fidei. Thiedticum quoque nepotem meum, ut ipse desi-deravit Rex, per manus illi dedit, & cum generos suimet tunc iterum exercitu petere voluisset, cum præsentibus suimet Prin-cipibus, qualiter Bolislavus ab his invaderetur, retractavit. Hoc omne Archiepiscopo noviter instituto, & suas curtes in Saxonia positas commendavit. Eodem die omnes declinavi-mus unusquisque ad sua. In proximo autem sabbatho Ar-chipresulem Waltherum Arnulphus Präfult jussu Regis intronizavit & utriusque honore ac magna jucunditate ibi suscep-ti sunt. Postera die unctus est Waltherus ab Eido, Mis-nensis Ecclesiæ venerabili Episcopo III. cum adjutario suimet confratrum Wigonis, Hillinbardi, ac Henrici, & à me, his mul-tum inferiori. Adjuvit autem nos Arnulphus Präfult. II. feria omnes nos cum charitate bona, & munere magno abiivimus. Fuerat enim vigilia Sancti Johannis Baptiste, & tunc Redin-gus ab Archiepiscopo constitutus ad præpositum, cum com-muni electione confratrum. In die Sancto ad montem cum solito honore is ductus, à me & à fratre meo Sigefrido susci-pitur. Ibi tunc missam cantans, populos primo instituit, & post ab Abbe multum rogatus, ut ibi charitatem face-ret, ob turbam sibi adhærentem omisit. Fuit in natali Apo-stolorum, in sede sua, ac tunc commissos salubriter ammo-nuit. Interim à Bolislavi nuntiis rogatus, Scitiam causa pacem faciendi venit, & ibidem magnificè susceptus, duas ibi tantum noctes mansit, ac nihil ibidem perficiens, munc-ribus magnis revertitur. Affuit mox expeditionis in dietæ tunc statuta dies, id est, ix. Calend. Augusti, juxta locum qui dicitur Triben^z; Convenimus, & sic rursus usque prope Belegari

Walther-das inun-daus.

Expeditiō
in Boles-lau-mi-sie-

Belegari ascendimus. Tunc visum Principibus, non esse bonum, perfici iter nostrum, sed optimis Marchiam firmari præsidiis, & in sequenti nocte Archiepiscopus capite nimis infirmatur: cumque ad eum mane venisse, diu cum in tentorio tardantem expectavi. Egressus tandem, queritur mihi, se multum ægrotasse. Promisit autem, se ad Reginam, in Merseburg tunc manentem, venturum, & ibi me alloqurum. Tunc ego abscessi & ille prius recusans, tunc quia inventio Christi protomartyris tunc fuit, & dominica dies, Waltherdi missam cantavit proh dolor ultimam. v. feria ego ad Merseburg veniens, dum mecum confratribus meis ad adventum ejus præpararem, audivi ab internuctiis, quod ille ad Wikansten non bene valens curru veniret. Proximodie hic equitans, Bernhardum Hildesheimensis Ecclesiæ Episcopum causa benedictionis, &, quam benè sciebat, curationis gratia voecatum, ibidem reperi, & Fridericum Comitem, cuius frater erat Dedi Comes. Et cum introirem, sedebat Archiepiscopus in solio, & me suscipiebat quam charitatib[us], & suimer p[ro]des, tunc à tumore solito relaxatos, intuetur, & dolet, quia dum hi turgebant venter levius habebat. Intimaverat is tunc mihi si hoc periculum sanus evaderet, nullus amicorum mihi fidelior esse potuisset. Fui tunc ibidem, usque ad vesperam, & tum invitus redii quia crastino erat vigilia Christi athletæ Laurentii, cuius festivitas dominica instabat die. Qua cum ego populis venientibus pauca prædicarem, communiter ab his pro infimo Archiantistite orationem fieri supp[er]plex postulavi. III. feria ante primam, ubi ille fuerat, veniebam, & tunc hic erat Eid Episcopus, multum pro eo in oratione continuo laborans & cum Caminatam, ubi ille prius jacuit, ingressus essem, nec loquentem audiri, nec bene cognoscentem hunc vidi. Advenere etiam eo vivente Arnulphus & Hilliardus cum Meinwerce & Erico Coëpiscopis,

omnes hunc pariter benedicentes, & indulgentiam ei facientes. Ego autem peccator unxi eum oleo sanctificato in locis maxime dolentibus. Jarimirus Dux quoque adfuit, quem frater suimet *Othelricus* & satelles, totius debiti immemor, in sacro sabbatho dominicae resurrectionis proximae a regno Bohemorum expulit, & *Bolislavum*, quem et si amicum sibi consanguinitate, tamen pro hoste haec tenus habuit, in persecutio-
ne fuga petere coegerit. Hic quia Archiepiscopum cunctis laborantibus nimis fidelem esse sciebat, sperans ejus incolumentem, ad impetrandam Regis gratiam, intercessionem ejus quaerebat: & hunc jam defecisse videret, dextræ ejus se committi, & per eam nobis, lachrymis postulat profusis. Sed Archipræfus, cum jam finis adesset, nescio quid videns, ad laevam, signo sanctæ crucis potenter dextra se munit, & aversus corpore, & vultu, contraxit faciem, quasi ploratus, & mox remisit latus. Hoc ego videns, ob tristitiam egredi-
Waltherdi
mois.
tus, & interim præsentes, eundem videntes jam semianimum a lecto protinus elevaverunt, ac tapeti super posuerunt. Accensis tunc luminaribus, vocabar, & jam stola induita in agone laborantem vidi. Cujus pectori crux Sancta fuit superposita. In manibus cinereum, & subitus habebat Cilicum: ut *Eid* Episcopus monstrabat: & cum sol jam die mediante declinareret, cum incenso sibi adhibito. 2. Idus Augusti transit anima ejus ad creatorem suum, unde erat, derelinquens quod non erat. Otantibus tunc cum lacrymis præsentibus cunctis, ego infelix pro debito eosdem non adjuvi, & quod tunc mihi obviaret in animo, non possum cuiquam prodere. Sed hoc tantum Christi fideles mecum orate, ut dominus, cui nullum latet secretum, nec huic, neque mihi hoc imputet. Post hæc solutis visceribus, & intra Ecclesiam atque caminatam sepultis, corpus præparatur & sancto altari præsentatur. Ibi tum facta pro defunctis me-
moria,

moria nos ibi cœnavimus, & corpus eodem die usque ad Connerem mori prosequimur. In via plangens familia obviavit. Crastino cum ad villam, juxta ad montem Sancti Johannis sitam venissemus, clerus omnisflens adfuit, & Judæorum magna, & quorum erat pater, orphanorum multitudo conveniens, dolorem lamentando manifestat: & nos in Ecclesia majore cum funere intrantes, amici cum hæreditarirs omnibus, elevatis cum luctu manibus, miserabiliter suscipiunt. Quis non tunc plangeret, cum talia videret? Conquerimonia autem omnis hæc novo non æquabur damno. Omnes nos fratres ad capitulum venientes tunc nepotem meum Theodoricum, excepto Bennone, eligimus, idque caritate Archiepiscopi Tagmonis maxime facientes. Vespere autem facto, Arnulphus venit Episcopus, quibuscumque valuit bonis ad hæc aspirans. Postera die renovata electione, corpus Archipræstalis tumulatur ad dexteram antecessoris sui in Australi manica, & in vigilia assumptionis S. Mariæ. Quod Regina ut primò comperit, per Geronem pincernam suum Regi, jam juxta Metensem urbem cum exercitu sedenti indixit. Hic vehementer illud admirans, & qualiter se res nobiscum haberent, interrogans eundem regnum, prout curaretur ab ea, celeriter remisit. Epitaphium autem Archiantistitis non lapide aliquo, sed memori corde inscribendum, lector exaudi. *VValtherdus*, quamvis interpretur potestate durus, severus in aperto, mitissimus fuit in occulto. In timore continuo & amore justo Dominum agnovit & proximum. Fragilitatem carnis fletus amaritudine cerebri, & eleemosynarum largitate ineffabili resolvit. Utraque hac pollens virtute, regi acceptus, cunctisque primatibus admodum exstitit honorandus quem senior suimet benedictione, & solo nomine præcellebat: Verus & compatiens, ac Ecclesiæ suimet fortis propugnator erat. Sine omni jactantia convicinis plurima im-

Theodori-
cus Wal-
therdo suc-
cessor da-
tus.

Waltherdi
laudes.

pendit: Ille solus sibi suffecisse cunctis innotuit. Audivi eundem multum jurare, quod non ob ambitionem, sed laborantis Ecclesiae, & penè deficientis, utilitatem, hunc expeteret honorem. Ad hoc se dixit immeritum, & ibi duos esse confratres, quos libenter eligeret, si hoc ullo modo fieri posse speraret. Justus & tenax propositi suimet vir iste fuit. Erat ejusdem pater *Erp* senior, vita laudabili, carus cunctis suimet contemporalibus. Mater autem ejus *Amulred* nomine, quæ castitate pia & opere herili inter alias lucebat matronas. Hæc vero omnia, quæcumque potuit bona, pro ejusdem memoria diligenter impendit: Prædicto autem Waltherdo in somnis prius dictum est, quod Archiepiscopatum Magdeburgensem accipere, & ad modicum tempus ipsum possidere deberet. Et in hoc anno, quo hoc impleri debuit, cuidam matronæ venerabili mater sua jam defuncta per visum apparuit. Quæ cum ab eo salutaretur, & quomodo tunc valeret, interrogaretur, respondit, bene, & adjectit: Scisne, inquiens, quod Archiepiscopus noster Tagmo de hoc seculo migrare, & VValtherdus sibi debet succedere? non ut hic sit aliquantulum regnaturus, sed in ultimo examine inter judicantes sessurus. Ab eodem in cælo est tabula ex argento pene perfecta, & cum hac ei completur, ab aspectu hominum is, præmia accepturus, auferetur. Ipse vero, ut soror sua mihi intimavit laica (alteram enim habuit sanctimoniale) id ipsum præcicens, vocavit eam ad se dicens: Recordaris modo qualiter mihi olim promisisti, si hæreditati mea unquam succederes, ut prædiuum, quod in Osulffsid habeo, pro animæ remedio mea sancto Mauritiou traderes? Cui hæc omnia profitenti, & digito ut ipse petiit, confirmanti, flens respondit: Mihi non licet vivere: Tu autem fac ut dixisti: & pro certo scias, quod de residuis nil abalienabo vobis consororibus meis. Sciebat hæc omnia compleri debere, sed speravit in majore tempore. XXIX. annos Præpositus

situs erat, & hoc nomen & officium præ ceteris contempo- Iterū Wal-
ralibus cunctis honorifice tenebat. Sarcophagum ingen- therdum
tem ad includendas sanctorum reliquias de argento fecit, dat,
Ecclesiam rotundam post incendium hujus civitatis magnum
dilapsam à fundamento erexit, & ibi Canonicorum congre- commen-
gationem facere proposuit, & his de sua proprietate prædiū
voluit dare supra dictum. Non fuit is verbosus, sed consci- dat,
entia secreto congruis temporibus manifestanda contegebat:
hoc solum præ omnibus questus, quod Ecclesiæ & clerum
non bene dixit. De pallio autem nil doluit. Ineffabilem
librorum copiam & sacerdotalem apparatum, cum plurimis
secularia respicientibus, contraxit. Quæ omnia in subitaneo
ejus fine multorum inutiles manus distraxerunt. Sedebat ^{Brevis Wal}
namque tantum iux. hebdomas & ii. dies. Hoc totum ideo scopatus,
dixi, ut de ejus celeri obitu nec palam nec in occulto ullus
miretur, vel sua speciali culpa hæc evenisse arbitretur, quia
multi ante eum plusquam XXX. sedebant annos, qui nec hic
nec in futuro majoris meriti erant. Væ his, qui in hac pere-
grinatione diu vivunt, & id spaciū male operando perdunt:
Et bene illis, qui dies sibi concessos cum cauta solicitudine
in Christi servitio ducunt. Malè operantes quique, poenas
sibi augent: è contra autem quibus abbreviatur vita præsens,
si sunt culpabiles, eito admissa luunt. Boni autem omnes
et si corporaliter non æquè degant, una tamen fidelitatis æ-
ternitate gaudent. Non ille solus tam parvo tempore sedit.
Legimus Tertullianum a Sancto Stephano Papa presbyterii ^{Tertullianus}
dignitatem, & post quartuor dies ob amorum Christi, con-
stantiamque fidei, martyrium à tyranno suscepisse, & in u-
troque ordine is semper manet. Iste quidem peccata luit,
& in brevi prolatoribus justis bravium à Domino recepit, &
hoc multis illico manifestarum fuit. Hæc autem omnia ex-
plicare per longum est; qualiter vero de his mihi acciderit,

domino

domino teste, quia non mentior, explicabo. Fui in præsido ad Misnam, & in natalitio die Apostolorum Simonis & Judæ, post matutinam, apparuit mihi ille venerandus, & cum hunc mortuum benè cognoscerem, quomodo se res eius haberent, protinus interrogabam. Et ille, in pœnis, inquit, pro qualitate meriti fueram, quas omnes prorsus jam superaveram: & ego mox admodum gavisus, licet mihi, inquam, campanas sonare, & populos ad laudem Domini accendere. Et ille respondit, bene, quia verum est. Et tunc amplius in colloquendo progressus, estne, dixi, hoc vobis notum quod multorum susurratione mens Regis alienata est à vobis, è quod post ordinacionem vestram contra eum multa operari studuisset. Et ille: credite mihi, obscurō, credite, ingeminans, quia in hoc culpabilis non sum. Cum autem percontari hunc vellem cur tam cito obierit, evigilari, & hoc scire non licuit mihi. Accipi post a veracibus, quod is in omnium commemoratione sanctorum divinis clementer præsentari mereretur obtutus. Omne quod ne illo dixi, non de speciali aliqua suimet charitate protuli, quia verum est, quod ante benedictionem suam mediocriter dilexit me, & ob defensionem suimet Ecclesiæ impedit multa meæ. Veritatis gratia, & opprobrii, ob mutationem subsequuntur, hæc locutus sum, minora quam fuerint, quia post se meliorem nullum reliquit. Post Ericus hujus sepulturam Ericus antistes ex nostra parte ad Regem Episc. cum electione mittitur: cui mox epistolam de Ecclesiæ detrimento meæ inscriptam, & Regis clementiam admonenter, commisi. Interim Bolizlavus de nece Archipræfulis Lebusia à certus, congregato exercitu. Libusuam, de qua prædixi, petiit, Boleslao & quia sciebat ob effusionem Albis ex nostra parte nullum obessa, ca- urbanis posse ad auxilium venire, castra metatus est ibi. Mi- pta & in- censia. les ejus ad bellum hortatus accessit, & defensor ad modicum resistit. Magnam enim hanc urbem nil nisi mille homines tueban-

tuebantur, cui vix tum totidem suppeterent. Bolislavus ad prandium sedebat, & satellites suos jam victores urbem ingredi gaudens, cernebat. Porta aperitur, & multorum sanguis effunditur: capiuntur ex his optimi, *Gucelinus de VVizzo*, & ejusdem infelix custos *Schich* vulneratus. Is namque urbem quamcumque unquam ad tuendum accepit, non ignavia sui, sed infortunio miserabili semper amisit. Hi omnes Fortuna aduersa. ducti sunt in praesentiam superbi triumphatoris: cuius edictum mox ad custodiendum abdusti sunt. Ex sociis autem predicti Ducis non minus quam quingenti ibidem remanserunt. Facta vero haec miserabilis cædes xiii. Calend. Septembris. Divisa tunc immani præda, ac urbe incensa, viatrix turba cum seniore suo læta rediit. Ab internuntiis festinantibus haec Regina, in Merseburg tunc manens, comperit. Ego autem præpositi dum hortatu Redingi duo altaria, unum ubi Archiepiscopus requiescit, & aliud in septentrionali ejusdem templi parte xi. Calend. Septemb. dedicarem, indignus in Magdeburg primitus id rescivi, & mox ad Reginam velociter abi. Omnes nos conprovinciales juxta Mildam sedere, & ad adventum regis haec omnia providere ab ea jussi sumus, interim Rex ab expeditione occidentali revertitur, & Geronem suimet capellanum ponere Episcopum conatur. Huic Præsul *Ericus* occurrens, & legationem suam aperiens, non exauditur. *Thiedricus* nepos meus tunc ad Geronem vocatus venit, & à Rege per manus suscipitur, & in vice Geronis deinceps habetur. In natali sancti Matthæi Apostoli Rex advenit, & ego ascedebam, & cum jam tempas est, admonui hunc coram cunctis residentibus, ut aliquid de parochia mea cæterisque rebus injuste ablatis ante constitutionem Archipresulæ cum eo voluisse tractare. Ibi me tunc firmæ suimet fidei commisit, utrum justitia, aut alio salubri consilio, haec finirentur. Postera die Rex ad Magdeburg veniens in refectorio

Y

fratrum

Theodori-
cus cum
Gerone for-
tunam per-
mutat.

fratrum omnes nos convenire præcepit. Ibi tunc regali petitione, & salva in posterum electione, Gero communiter eligitur, & in Ecclesia se primitus altari prodens, & communionem fratrum decem mansis acquirens, baculum à Rege

Gero in-
tercessione
Cæsar is
Wajther-
do surro-
gatus.

accepit pastoralem, & mox inthronizatus ab Eido unctus est Episcopo, nobis confratribus prædictis eum adjuvantibus. Thebæorum festivitas martyrum à Rege ibi celebè dicitur, & post hæc ab Archiepiscopo magnificis muneribus idem

Conradi &
Hermannii
Ducum
mois.

cum suis omnibus honoratur. Inde hi ad Mersburg prope rantes, diu ibi manebant, & procurationem regni summis vi- tribus tractabant. Erduvinus Camacensis Episcopus in hoc anno, ac Cunradus & Hermannus puer, Duces egregii, obie-

Prodigiū.

runt. Quidam vero monachus infirmitate magnâ depresso; multa per visum sibi revelata vidit, quæ interim dum ipse ea secum loquitur, à præsentibus scriptis nota sunt, & pro maxi- mo habentur miraculo. Nati autem sunt in his diebus duo

Miles ob
sacrilegiū
à muribus
consumi-
9.

fratres cum dentibus in ore, similes avi, quorum alter dextri dimidium brachii, sicutala avis habebat, qui tertia die nativitatis suæ invicem videntes civili diffensione moriuntur. Quidam vero miles cum bona sancti Clementis vi tolleret, &

Jaromirus
custodia
traditur.

inde rectam facere voluisse, in una dierum à muribus intra cubiculum impugnatur ineffabilibus; qui primo fuste arrepto eos prohibere tentans, posteaque evaginato eos aggressus gladio, & sic nil proficiens, arca quadam, ut ipse rogavit, inclu- ditur, ac in medium fune suspenditur, & cum exterius hæc plaga sedaret, hicque liber solvi debuisset, ab aliis usque ad mortem corrosus invenitur. Tunc cunctis præsentibus, &

postea venientibus, manifestum fit, quod hunc ira Domini,

vindex prædicti facinoris, sola consumxit. Interea Jaromi- rus de quo prædixi, Regis gratiam suppliciter petens promi-

sericordia & restitutione exilium & custodiam Ethelbodi Præ-

fulis, Ansfridi successoris Episcopi, suscepit, qui in immensa

cæde

cæde Bavariorum, ad Bolizlavum sine Regisa cuius licentia cum muueribus iter agentium, & trucidatione sibi commis-
forum, & non aliqua Regis infidelitate talem promeruit, ul-
tionem. Nostri hoc audientes inimici irriserunt, nostri au-
tem concives id ut sibi profuturum timuerunt. Et his liceat ^{Othelricus}
in semetipsis hoc factum cognoscere, qui id consilium Regi ^{Jaromiti} successor,
nostro unquam dedere. Posthæc Othelricus frater ejus, ad
Merseburg à Rege vocatus venit, & regnum quod sibi inuste
prius usurpavit, gratuito munere suscepit. Eadem tempesta-
te inundantes pluviae ac resurgentes piratae multum, proh
dolor, nocuere. In illo tempore inundante *Danubio* in Ba-
variis & stagnante *Rheno* ita ineffabilis populi & pecoris, &
adifiorum quoque & silvarum tali impetu erutarum multi-
tudo periit, quod omnis harum habitatores partium sua vel
antecessorum memoria id nunquam accidisse firmabant, hoc
gementes, ex variis criminibus suis tunc evenisse, ac posthæc
aliquid magnum timentes sibi esse venturum. Evidem longe
digressus redeam. Rex à Merseburg discedens, navigio
ad *Harnaburg* venit. Ibi cum Slavis confluentibus plurima
discutiens, pace vero ibi firmata, rediit, & omnium festa
sanctorum in *Helmeftidi* celebravit. Deindeque occidenta- Imperator
les properat invisere regiones. Interea domina *Ludgerd*, ni. Helmstadi
mis infirmata, me, quia unice dilexit, & ut supra memoravi, celebrat
linea consanguinitatis mihi fuerat conjuncta, per internun Festa San-
tum vocavit. Sed cum post crepusculum ad *Volmerftidi*, Luidgar-
ubi illa jacuit, venirem, caminatam ingressus, vidi eam ni-
mis laborantem, & ob hoc à psalmis non deficientem. Inter
quos hoc solum ore volvbat & mente, me, inquiens, susce-
pit dextera tua, Domine, ipsi vero in vanum quiescerunt animam
meam. Hæc nullum omnino ad me proferens verbum, cum
à me interrogaretur, si sancto voluisset ungi oleo, respondit li-
benter, quia post hoc Christi voluntas cito perficitur in me.

Vestimentis tunc parata novis, me vocavit, & perfectis omnibus ad unctionem juste pertinentibus, quam pulchra es nunc, dixi ad eam: & illa video, infit, juvenem formosum ad dexteram, oculis designans, meam. Posthac digressus ob fatigacionem itineris, diu dormivi, & tunc expurgiscens, audivi eam præ nimio dolore graviter ingemiscentem, & proprius accedens, cantavi psalterium usque dum eam in extremis esse præsentes testarentur: & tunc completis quæ adhæc dicenda erant cum ipsa sanctorum invitatione transiit felix anima ejus Idib. Novembr. ad sponsi Cœlestis thalamum. Hujus obitum quidam laicus, civis Parthepolitanus, cum in infirmitate jaceret, prædicens. Est, inquit, *domina Ludgert*, de hoc seculo transitura, & vere beatus ille, qui eam meretur viant incedere. Cum jam primo illucesceret, corpus ad Vallibi nobis comitantibus desertur, & in proxima die juxta monasterium in aquilonari parte ubi Lütherdus pater XXVI. annos requiescebat, deponitur, & à viro suimet Virinhario ineffabiliter defletur. Fuerat enim hæc vita ejus & animæ diligens custodia & in divino maxime sudans famulatu, pro illo plus quam pro se, jejuniis, in frigore & oratione continua peractis, & eleemosynis, ab omnium hue usq; rubeatur insidiis hostium. Dico autem cunctis præsentibus atque futuris, quidquid boni in hoc seculo pro alicujus memoria à fidelibus exhibetur, si non licet ei prodeesse, pro quo agitur, nunquam à Domino ei irritatur, qui hoc facere studiosus conatur. In primo Henrici regnantis anno prædicta *Ludgert* post mortem Patris sui ad vitum suum, à quo inuste, tamdiu disjuncta fuerat, mense Januario rediit. Et post nuptias, Marchio *Lutharius* in occidente infirmatus, & positione paulina inebriatus, ex improviso obiit, octavo Calend. Febr. sepultus in Colonia, in eodem loco, ubi ipse prius rogavit, in australi parte templi, qua in Coena Domini poenitentes

Wrichav-
tius Luid-
gardis ma-
ritus.

Lotharii
Marchio-
nis moss.

tentes introducuntur. Hujus vidua, nomine Godila, quod-
cunque boni potuit pro memoria ejusdem facere, non de-
sistit. Filio suimet *VVirinhario* beneficium patris, & Mar-
eam, cum ducentorum precio talentorum acquisivit, per-
manens in castitate IV. annos, & tunc consanguineo suimet
Herimanno nupsit, nil curans impositum ab *Arnulpho* Præ-
sule bannum, & quod dexteras Episcoporum, sibi hoc à Do-
mino, interdicentum, fecellit trium, propter hæc est excom-
municationis gladio ab Antistite prædicto jugulata, nullam-
que in procreanda prole spem deinceps adipiscitur. Sed e-
go delirans, idemque ab incepto paululum devians, regis
Henrici inclytam conversationem aggrediat. Hic magnam
synodus ob damnationem *Thiedrici* Metensis Episcopi po-
suit. Huic in eodem concilio ab omnibus Episcopis ibi con-
venientibus interdicatum, ut ante purgationem missam non
canceret. Posthæc natale Domini in *Palithi* festivis peregit
gaudiis, & ibi tunc *VWalkerus* Treverensis Ecclesiae servus, &
capellæ suimet custos providus ægrotavit, & nobis inde cuncti-
bus ibidem relinquitur, III. Idus Januarii, proh dolor, mor-
tuus. Interim *Lievizo*, Bremensis Episcopus, longa infir-
mitate depresso, diem pius sollicite præstolabatur supremum,
& in hac nocte, quæ ultimam præcesserat diem, consocios
crebris jam defatigatos vigilijs, talibus mulcebat alloquiis:
O dulcissimi fratres & filij, ne quisquam vestrum de supra ^{Luizonis}
Episcopi
fidat clementia, & ut labor vester nunc paululum relevetur; de me
exemplum vobis admodum credibile profero. Dominum Papam
Benedictum in his partibus exul quæsivi, & ne ad hunc perveni-
rem, à multis iterantibus sepe tardatus, nullis eorum acquieci-
blanditiis. Haec, dum vixit, studiosus adhæsi, & post excessum
ejus Etheldago seniori meo servi vice famulabatur. Hoc ipse con-
siderans, pauperes suos fidei commisit mee. Dehinc Camerarios
eiusdem effectus sum, sed cum ille pius, quam semper optavit, cù
T. 6. legitimo

lestem p̄gereret ad patriam, vestra electione communi, & mune-
re regali, huic indignus succedebam. Omne quod invicem pecca-
vimus, amore Christi ex corde remittamus, ut cum bona pace nunc
separati, mereamur in die ultimo iterum sociari. Hoc in extre-
mis meimet salubre vobis consilium do, ut Oddonem, qui fra-
ternitatis vestrae est particeps, communi nostrorum consensu ad
Rectorem nostrae eligatis Ecclesie, & ad utilitatem patriæ, divi-
nam supplicantes pietatem, in cuius manu cor regis, quatenus id

Liberatus sibi placite perficiatur. Talia hortantem omnes exaudivere,
Bosmensis & sui benevolentiam & prourationem unanimiter laudant.
Archiepisc obit anno Crastino Dominica dies illuxit, & ille beatus pater summo
Domini pastori gregem sibi subditum manibus elevatis cum Spiritu
1013. sepul- committens, II, Non. Febr. defunctus pergit, quo vivens te-
tus prid. Non lanu- tendit. Fuerat enim unus ex numero eorum, quos ut nubes
ari. Adam. & quasi columbas Propheta miratur suas volare ad fenestras.
Brem. pag. 61. Histor. Ille enim ob vigiliarum & jejunii assiduitatem, * dum adhuc
Archiepisc valeret, quasi mortuus ignotis videbatur. Ad altare Domi-
Brem. pag. nicum nunquam sine oblationibus accessit: assiduus populi
15. * Erat vir monitor, & hilaris omnibus arrisit dator. Is erga Dominum
literatiss. promeruit, quod inter continuas piratae furentis incursiones
mus & o- sedes sua haec tenus permansit in tacta. Interea Rex de Alstidi-
mni mo- rum pro discedens, ubi Epiphaniam Domini celebravit, & Bolislavus
bitate de- nuncios, pacem poscentes & confirmationem cum Miscone,
coratus: tanta ab ejusdem filio, fieri promittentes, audivit, ad Merseburg ve-
stientiae nit, & ibidem praedicti antistitis obitum comperit, & hunc
ut pallida queritur ob presentem fructum, gratulatur autem propter
jejuniis o- ra port- subsequentem interventum, recordationem ejus summope-
verit &c. re faciens. Posthac transit à nobis, & purificationem sanctæ
Adamus d. l. domini genitricis in Magdeburg celebravit, & in ipsa die præ-
dictus Oddo, clericis comitantibus ac laicis, supplex venit,
& Regis gratiam, sicut prius ad completionem electionis,
per fidos intercessores postulat. Quos Rex nullatenus audit,
sed

sed capellano suimet *Vnuano* cum laude advenientium, et si non spontanea, Episcopatum dedit, *Oddonem* per manus suscipiens, & promissa sibi pietate demulcens. Tunc jussu Regis, in praesentia ejusdem, à *Gerone* Archipræsule cum consensu & auxilio Episcoporum *Ekkihardi* & *Turgati* *Vnuan* ungitur Archiantistes, & interpositis diebus paucis, *Miseco*, *Bolizlavi* Filius, cum magnis, veniens muneribus, Regis efficitur, & fidem cum sacramento firmat. De hinc cum honore magnore remittitur, & ut iterum veniret, delectatur. In his diebus tempestas magna, post solis occasum, contigit, ac omnes nos admodum turbavit. Diruit namque Ecclesiam extra urbem positam, quæ de rubro facta est ligno, regnante primo Oddone. Incendium quoque plurima Archipræfatis bona consumpsit. Insuper regias pervenit ad aures, quod nepos meus *Virinharius* cum *Ekkihardo*, Hermanni Marchionis fratre, ad Bolizlavum sine licentia pergerent, ibidemque multa gratiae suimet contraria loquerentur, eisque nuncios hic saepe in secreto haberent. Hoc omne Rex suscipiens, utrosque in suam venire praesentiam jussit. Id cum facere non auderent comprehensis omnibus suimet bonis, ut regiæ potestati resisterent, diffamantur. Tandem nepos meus gratiam & in columitatem cum prædio suimet & auro comparavit. Alter vero longe post cum fidei interventu restituitur. In proxima quadragesima Rex ad *VVarlu* veniens, diu cholica passione ibi infirmatur, & multa per visionem sibi revelata sunt. Ad ultimum lacrymis & oratione multorum convalescens, quia in tam brevi intervallo ad prædestinatum non valuit pervenire locum, Paschale festum cum *Meinvverko* sibi admodum familiari, in *Pathebrun* Boleslans digna veneratione peregit, Pentecosten autem nobiscum. In cuius vigilia *Bolizlaus* cum securitate obsidum apud se relictorum venit, & optime suscipitur. In die sancto manibus ap-

bus applicatis miles efficitur, & post Sacra menta, Regi ad Ecclesiam ornato incedenti armiger habetur. In II. feria regem magnis mun eribus à se & à contestati sua oblatis placavit, deindeque regia largitate his meliora, ac multo majora cum beneficio diu desiderato suscepit, & obsides suos cum honore & lætitia remisit. Post hæc vero Russiam, non in Russiam stris ad hoc auxiliantibus petiit, & magna regionis illius parte vastata cum commotio inter suos & hospites Pezineigos fieret, eosdem quamvis suimet fautores jussit interfici omnes.

Bronhag⁹ In diebus illis *Bronhag*, Abbas Ful densis, deponitur, & succedente sibi *Poppone* converso, & tunc *Laressemensi* pastore, hoc monasterium confratribus late discedentibus à priori Luneburg statu mutatur. In civitate *Bernhardi Lucis Luinberg* dicta eodem anno aëris fit mira mutatio atque motio, & immensus terræ hiatus. Hoc stupet accola, & sèpius, nunquam vidisse, testatur.

Cæsar is expeditio Italica. Rex autem ad occidentales per gens regiones, iter suum ad *Longobardum* disposuit, & iterum ad nos repedavit, & inde xi. Cal. Octobr. discedens, per Bavariorum

fines atque Svevorum, usque ad locum qui dicitur * pro peravit. Huc exercitus undique confluit. Et hinc usque ad Romanam Rex sine omni scrupulo, Regina comitante, venit. Ad supplementum hujus itineris *Bolizlavus*, antea invitatus, nil aspiravit, & in bene promissis more solito mendax appa ruit. Insuper antea domino Papæ, questus est per epistolæ portitorem, ut non licet sibi propter latentes regis insidiæ promissum Principi Apostolorum Petru persolvere censem. Tunc vero missis illò punctiis, tacitus rimatur, qualiter Rex in his partibus haberetur. Quoscunque potuit, ab ejus gracia per hos amovere conatus, Tantus fuit hic respectus domini, & sic piorum quæsivit interventionum, ac ita elucebat militis incliti firma fides & de sacramentis terribilibus ade curavit. Attende Lector, quid inter tot flagitia is faciat.

Cum

Cum se multum peccasse aut ipse sentit, aut aliqua fidei castigatione perpendit, canones coram se ponit, qualiterque id debeat emendari, ut queratur, præcipit, ac secundum hæc scripta scelus peractum purgare contendit. Major tamen est ei consuetudo, periculose delinquendi, quam in salutari poenitentia permanendi. Hujus compar, & quasi Collega Hardvius, à Longobardis falso Rex appellatus, adventum magni regis, & potentiam exercitus, doluit, & quia suis viribus huic ad nocendum diffidit, in Castelli munitionem se protinus recepit, hoc solum ingemiscens, quod Rex ad majorem tunc vocatus accessit honorem. Post longam animi exæstuantis deliberationem, legatos ad regem misit, qui comitatum quendam sibi dari peterent, & coronam suimet cum filijs ei redditurum veraciter promitterent. Hoc cum consilio quorundam acquiescens facere Rex noluisset, ut in sequentibus enucleabo, ad magnum suis familiaribus provenire damnum id postea persensit. Sed prius quam hæc aggrediat quæ superius indiscussa oblivione præterij, præscriptis interponere conor. Fuit quidam Bruno nomine, contemporalis & conscholasticus meus, ex genere clarissimo editus, sed divina miseratione, præ cæteris parentibus inter filios domini electus. Hic ab Ide venerabili matre sua unicè dilectus, magisterio Giddonis Philosophi traditur, & omne quod habere debuit, cum abundantia suggestur. Hujus pater erat Bruno, senior egregius, & per cuncta laudabilis, amicus mihi consanguinitate, & omnibus erat proximus familiaritate. Filius autem ejus & æquivocus cum mane ad scholam ire debuisset, antequam ab hospitio exiret, veniam petiit, & ludentibus nobis, in oratione is fuit. Otio negotium præposuit, & sic fructificans, ad maturitatem pervenit. A tertio desideratur Oitone, & suscipitur, quem non longè post deserens,

Hardvius
Rex
Longobardorum.

Z solita
plexus, cœlos petiit anno 1008. Abbas Ursperg. pag 164.

Bruno Epi-
scopus ex
Monacho,
a Prucis
multis sup-
plicis af-
fictus, &
manibus
que ab his
postre-
mo caute-

solitarismus quæsivit vitam. Is verò mortem gloriofissimi Imperatoris, regnante tunc secundo, domini gratia, Henrico, ad Merseburg veniens, benedictionem cum licentia domini Papæ Episcopalem ab eo petiit, & ejus iustitione, ab Archiepiscopo Tagmone consecrationem, & quod ipse detulit huc pallium ibidem suscepit. Dehinc ob lucrum animæ, laborē subiit diversæ ac grandis viæ, castigans corpus inedia & eracians vigilia. Multa à Bolizlavo cæterisq; divitibus bona suscepit, quæ mox Ecclesiis ac familiaribus suis & pauperibus, nil sibi retinendo divisit. In duodecimo conversionis, ac inclytæ conversationis suæ anno, ad Prussiam pergens, steriles hos agros semine diuinostuduit fœcundare: sed spinis pullulantibus, horrida non potuit facile mollire. Tunc in confinio prædictæ regionis & Russiæ cum prædicaret, primò ab incolis prohibetur, & plus evangeliizans capitur, deindeq; amore Christi, qui Ecclesiæ caput est, xvi. Cal. Mart. mitis ut agnus decollatur cum suis xiiii. Corpora tot martyrum insepulta jacuerunt, quoad Bolizlaus id comperiens, eadem mercatur, ac domui suæ futurum acquisivit solatum. Facta sunt autem hæc in tempore serenissimi Regis Henrici, quem Dominus omnipotens triumpho tanti Præfulsi honorificavit, & ut multum spero, salvavit. Pater autem prædicti Antistitis longè post infirmatus, ut ipse mihi narravit, præcepto filii monachicum suscepit habitum, & xiii. Cal. Novembr. in pace quievit. Nec floccipendenda est Geronis satellitum Marchionis magna præsumptio, quam stupeat fidelis, & fugiat amore pietatis. Causa proferatur in medium, & tunc perpendatur factum, si sit laudabile, an bonis omnibus detestabile. Arnulphus antistes ad saltum Geronis à venerabili ejusdem loci Abbatissa Hattbauni ad festivitatem Christi martyris Cyriaci ad convivium invitatus, venit, & in die sancto, cum post missam de Ecclesia ambularet, vidit clericum accipitrem in manu sua

tenet.

Prussi.
 Ethnici.

Hadui Ab
 batissa Ge
 renroden-
 sis.

nentem; & zelo commotus hunc cum brachio suimet comprehendit, ac secum duxit, non ut puniretur, sed sic verbis mediocribus corriperetur. Fama volans milites prædictos congregat, quorum primus, Hugo nomine, ad Episcopum veniens, cur seniorem suum sic inhonorare voluisse, interrogat. Et Antistes, quid feci, inquit: Vidi abominationem Christi, & quia in meo factam Episcopatu cernebam, sustinere non potui. Nil mali factum. Ponamus diem vobis complacitam, & ubi culpabilis à communibus invenior amicis, digna emendatione restituo. Et ille persequitur, nec sic, inquiens, esse debet, nec ita fieri valet. Hodie aut sacramento vos excusat, aut seniori meo & nobis ad emendandum promittite. Ad hæc Præsul, sancta me, infit, solennitas prohibet jurare, & vos illud suscipere & multum miserabile mihi videtur, quod justitia à nobis mihi solum denegatur. Post hæc ille iratus egreditur, & miles armatus, ignorantia Comitis, In Arnulphum Episcopum tu- glomeratur, & cum jam vellet Episcopus cænare, videt omnes appropriare. Domus, in qua fuit, à suis firmiter obsecratur, & ne hostibus facilis pateret ingressus, omni modo munitur. Sed cum eam jam impugnare voluissent, dictum his est veraciter, quod sacerdos alio declinans, ibidem non inventur. Tunc is in claustro, & tandem in monasterio, quaeritur, & domini gratia non ullo sui dedecore latens, & hæc omnia cernens, nullatenus invenitur. Ad ultimum sedato furore, hi ad hospitium pergunt, & domos suas tristes revisunt. Convocatis postera luce militibus suis, Arnulphus ad propriam remeavit sedem, Abbatissamque nimis flentem solatur. Hoc totum Rex competiens, conspiratores sibi præcipit præsentari. Quem cum Marchio prædictus nimis iratum cerneret, per internuncios fideles eum placare nititur. Hoc Rex ea ratione audivit, ut prius tercentorum ponderata talentorum Episcopali solverent ditioni, & qui in hoc facto culpabiles essedeputarentur, aut sacramento suorum xi, amico-

rum expurgarent, aut secundum canonicam auctoritatem ei satisfacerent. Facta tunc inter eosdem mutua pace, post Pascha ponuntur induciae. Huc nostri corundemque amici convenient, & ego cum illis affui, & ut pecunia datur praedicta, Episcopus in occidentale monasterium venit, sedens ibidem in solio summi gradus. Ibi tunc solus Marchio se juramento admodum credibili expurgat: satellites autem sui more penitentium de manu praedicti antistitis singulariter suscipiunt ea ratione jejunium, ut si quando admonerentur, onus subirent impositum. Illud etiam annexendum, qualiter *Othelricus*, Bohemiorum Dux, *mammona iniquitatis* interpretatus, *Bosonem* inclytum suimet militem, ceterosque complices interfici praeceperit, eò quod hos fratrem adjuvare exullem à falsis murmuratoribus audierit, & omnes cautè in his cladibus discerent, qualiter sibi in futurum praecavere debuissent. Quod dominus in utroque testamento juber observari firmiter, id in his regionibus compleri prohibet ab initio Ecclesia semper. Germanum enim, quem meritò præ his diligere debuit, verebatur, & ne unquam ad se veniat, diligenter custodire conatur. Bohemi, regnante *Suetopulco* Duce, quondam fuere nostri. Huic à nostris parentibus quotannis solvitur census. Sine maximo timore in his nullus dominatur provinciis. Charitas pura gemit exclusa: quia regnat ibidem perjurium, cum fraude socia. Superius de universali Papa *Brunone* disputans, cum successorem ejus *Gerbertum* tantum nominarem, ut de eo latius aliquid scribam, non incongruum est. Erat is natus de occiduis regionibus, à puero liberali arte nutritus, & ad ultimum Remensem urbem ad regendum justè promotus. Optimè callebat astrorum cursus discernerere, & contemporales suos variæ artis noticia superare. Hic tandem à finibus suis expulsus, *Ostонem* petiit Imperatorem, & cum eo diu conversatus, in *Magdaburg* Horologium fecit, illud

*Othelricus
Dux Boje-
miae.*

*Suetopol-
cus Dux
imperio
yeť galis.*

*Gerbertus
Papa Sil-
vester II.
dictus.*

Illud rete constituens, considerata per fistulam quadam stellula, nautarum duce. Post hæc autem prædicto Papa defuncto, is gratia Imperatoris eidem successit, & usque ad tempus Henrici regis sedebat, *Sylvester* vocatus, incujus vice *Januarius Phasan* positus sedem Apostolicam dies sibi commissos regebat: sub quo Ecclesia Mersburgensis renovatur, & privilegii authoritate sui robatur. Huic succedebant *Sergius*, qui vocabatur *bucca porci*, atque *Benedictus*, ambo præclarri & consolidatores nostri. Ab omnibus sacerdotibus summis adventus Regis admodum desideratur, sed diversorum reluctatione hostium diu tardatur. Benedictus sit in cunctis operibus suis omnipotens dominus, qui Romam longo tempore à multis temporibus depresso tali pastore consolari, & pacificare dignatus est. Namque Papa Benedictus Gregorio cum in electione prævaluit. Ob hoc iste ad nativitatem dominicam ad Regem in *Palithi* venit cum omni paratu Apostolico, expulsionem suam omnibus lamentando innotescens. Hujus crucem Rex in suam suscepit custodiam, & à cæteris abstinere præcepit, promittens sibi, cum ipse illuc veniret, hæc secundum morem Romanum diligenter finiri. Advenit optati temporis acceleratio, & Rex *Henricus* à Papa *Benedicto*, qui tunc præ cæteris antecessoribus suis maxime dominabatur, mense Februario in urbe Romulea cum ineffabili honore suscipitur, & advocatus *S. Petri* meruit fieri. Et quia de secunda ejus ordinatione loquunturus sum, condecet eum me prius laudare, de cuius hoc venit gratuito munere, ut magister gentium nos hortatur Paulus. *Domino patri præ omnibus & in omnibus, fratres, gratias agite;* hac est enim voluntas ejus in Christo Iesu Domino nostro: jure laudandus à nobis, qui multum profuit nobis munere & gratia æterni regis. *Henricus* etenim Rex Ecclesiam ad auxilium nostram multis utilitatibus, in pri-

Curtis vii- mis divino apparatu, & de omnibus curtis, quas in Turingia
 & Saxonia habuit, duas nobis tradidit familias. Evangelium
 Flodo. Vide auro & tabula ornatum eburnea, & calicem aureum atque
 Lindenbr. gemmatum cum patina & fistula, item Cruces duas & capu-
 Glessar. & las, ex argento factas, & magnum calicem ex eodem metallo
 Goldast. Tom. I. cum patina simul & fistula, dedit. Quicquid in praediis ab
 Alem. pag. intercessoribus meis neglectum erat, præcepto renovarat.
 206, & 191.

Quem laudant superi, veneremur nos quoq; servi
 Promentes dignas nostris ex cordibus odas.
 Est hic namq; Deus irinus, in deitate sed unus,
 Et sine quo nullus regnat Deus, ille benignus,
 Atq; bonum summum, depellens omne nocivum,
 Largitur caelo, que prosunt omnibus, alto.
 Verus mendaces confuderat hic modo testes,
 Henricum regem dicentes imperiale
 Curam non suscepturum, nec deniq; longo
 Tempore regnandum, sed se a morte premendum.
 Nunc sunt bisseni, quod regna præfuit, anni,
 Scandens Casaream post rector clarus in aulam,
 Illo mense meam quo solverat iste cathedralm.
 Ista dies pulchro signatur clara lapillo,
 Quaregi nostro se subdit Roma benigno,
 Atq; liquore sacro perfusus gaudet, & almo
 Fert grates domino, qui se visitavit ab alto,
 Ac Cunigundam contectalem sibi charam.
 Summus pastor ovat, chorus arg; suis quoq; cantat
 Quod sunt securi, tanto rectore potiti
 Merseburg & tu concinnes omnibus actu.

S

CHRONI-